

Ślady czasu. Historia
3 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres rozszerzony
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Europa i świat po kongresie wiedeńskim					
Kongres wiedeński (rozd. 1)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1814–1815 • postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra I Romanowa, Charles’a de Talleyranda • państwa uczestniczące w kongresie • założycieli Świętego Przymierza i cele jego działania 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga • zasady ładu wiedeńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koncert mocarstw / kwintet mocarstw, polityka reakcji, ład 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Roberta Stewarta (wicehrabiego Castlereagh), Ludwika XVIII Burbona Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Niemiecki, Królestwo Niderlandów, Królestwo Szwecji 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Wielka Brytania zabiegała o tzw. strategiczne terytoria na mapie świata • rolę polityczną, którą miało odgrywać Królestwo Niderlandów 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ekumenizm Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie dwie nieformalne koalicje zawiązały się jeszcze przed rozpoczęciem obrad kongresu wiedeńskiego

	<ul style="list-style-type: none"> zmiany terytorialne, które się dokonały w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: równowaga sił, legitymizm, restauracja cel powstania Świętego Przymierza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia kongresu wiedeńskiego 	<p>wiedeński / system wiedeński</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny i konsekwencje decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić główne zasady, na jakich opierał się ład wiedeński wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po kongresie wiedeńskim omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich 	<p>i Norwegii, porządek konstytucyjny, konstytucja oktrojowana</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego na kongresie nie reaktywowano Rzeszy Niemieckiej i nie podjęto decyzji o powstaniu zjednoczonych Włoch dlaczego kongres wiedeński nazwano „tańczącym kongresem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę władców Rosji, Austrii i Prus w Świętym Przymierzu wyjaśnić wpływ „stu dni” Napoleona na obrady kongresu wiedeńskiego wyjaśnić, co zapoczątkowało erę konstytucyjną wymienić państwa europejskie, które w pierwszej połowie XIX w. przyjęły konstytucje 	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego przyłączono Norwegię do Szwecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego dyplomacja Wielkiej Brytanii zależała na realizacji idei równowagi sił w Europie wyjaśnić, dlaczego przywrócenie wcześniej panujących dynastii na trony europejskie nie oznaczało powrotu do stanu sprzed 1789 r., czyli do feudalnych stosunków społecznych i dawnych systemów politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego separatyzm regionalny utrudniał realizację idei zjednoczenia Włoch ocenić, czy słusznie kongres wiedeński jest uważany za najważniejsze spotkanie przywódców XIX-wiecznej Europy rozstrzygnąć, czy Święte Przymierze w rzeczywistości realizowało wartości, do których się odwoływało, i uargumentować swoją decyzję wyjaśnić, dlaczego sojusz Świętego Przymierza stanowił w założeniach swoistą formę ekumenizmu
<p>Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 2)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1769, 1825 postacie: Jamesa Watta, George’a Stephensona, Samuela Morse’a państwa, w których najwcześniej dokonała 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1807, 1837 postać: Roberta Fultona gałęzie przemysłu, które się rozwinęły w wyniku industrializacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1785 postacie: Edmunda Cartwrighta, rodzinę Rothschildów państwa, w których w pierwszej połowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> trasę pierwszego rejsu statkiem parowym trasę pierwszej towarowej linii kolejowej <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić konsekwencje rozwoju przemysłu dla środowiska przyrodniczego scharakteryzować narastanie

	<p>się rewolucja przemysłowa</p> <ul style="list-style-type: none"> wynalazki, które przyspieszyły proces produkcji skutki rewolucji przemysłowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja przemysłowa, cywilizacja przemysłowa, wolny rynek, fabryka, parowóz, telegraf, urbanizacja, burżuazja, proletariat, inteligencja wpływ rewolucji przemysłowej na gospodarkę dlaczego rewolucja przemysłowa najwcześniej dokonała się w Wielkiej Brytanii wpływ rewolucji przemysłowej na społeczeństwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, który z wynalazków miał największe znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, parowiec, drobnomieszczaństwo na czym polegała rewolucja agrarna wpływ płodozmianu na zwiększenie uprawianego arealu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze centra przemysłowe pierwszej połowy XIX w. wskazać na mapie obszary, na których rewolucja przemysłowa dokonała się najpóźniej i na mniejszą skalę wyjaśnić, w jaki sposób wynalazki pierwszej połowy XIX w. przyczyniły się do rozwoju komunikacji i transportu 	<p>XIX w. nastąpił największy przyrost ludności mieszkającej w miastach</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mechaniczne krosno, omnibus, kultura miejska, margines społeczny, wolne zawody dlaczego okres przełomu XVIII i XIX w. oraz pierwszej połowy XIX w. nazywamy wiekiem pary przyczyny i następstwa zmian w organizacji procesu produkcji oraz handlu i obrocie pieniędzmi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na krajobraz kulturowy scharakteryzować zmiany struktury społecznej związane z rewolucją przemysłową 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: społeczeństwo ery industrialnej wpływ zmian w gospodarce na życie codzienne ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ rodzących się potęg finansowych na sytuację ekonomiczną poszczególnych krajów wyjaśnić, dlaczego rewolucja przemysłowa przyczyniła się do migracji ludności 	<p>dysproporcji między strefami rozwoju i zacofania w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać pozytywne i negatywne konsekwencje rewolucji przemysłowej dla społeczeństwa i środowiska naturalnego
--	--	---	---	---	---

<p>Nurty ideowe i kultura w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Edmunda Burke'a, Alexisa de Tocqueville'a, Johna Stuarta Milla, Pierre'a Josepha Proudhona, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Jacques'a-Louisa Davida, Bertela Thorvaldsena, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Giuseppe Verdiego, Eugène'a Delacroix, Francisca Goi, George'a Byrona, Adama Mickiewicza, Wiktora Hugona, Hansa Christiana Andersena oraz ich najważniejsze dokonania • nowe idee społeczno-polityczne, które narodziły się w pierwszej połowie XIX w. • nowe prądy kulturowe pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, anarchizm, <i>Manifest komunistyczny</i>, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: François René de Chateaubrianda, Claude'a Henriego Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena, Louisa Auguste'a Blanqui, Friedricha Schillera, Caspara Davida Friedricha, Ferencza Liszta, Roberta Schumanna, Johannes Brahmsa, Aleksandra Puszkina, Sándora Petőfiiego oraz ich najważniejsze dokonania • cechy sztuki klasycystycznej i romantycznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanstery, feminizm, nacjonalizacja, rewolucja socjalna, neoklasycyzm • główne założenia ideologii liberalnej i konserwatywnej • przyczyny narodzin socjalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne założenia konserwatyizmu i liberalizmu • scharakteryzować idee odwołujące się do kwestii robotniczych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1818 • postacie: Josepha de Maistre'a, Benjamina Constanta, Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingres'a, Antonia Canovy, Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, Gioacchino Rossiniego, Niccolò Paganiniego oraz ich najważniejsze dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: familister, furieryści, sztuka użytkowa • przyczyny narodzin ideologii liberalnej i konserwatywnej • dlaczego anarchiści domagali się likwidacji państwa • różnicę między socjalizmem i komunizmem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poglądy socjalistów, komunistów i anarchistów • rozpoznać dzieła malarstwa, rzeźby, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Davida Ricardo, Edgara Allana Poe, Jamesa Fenimore'a Coopera oraz ich najważniejsze dokonania • cechy stylu biedermeier <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: styl biedermeier, marszand • dlaczego nastąpił odwrót od klasycyzmu i coraz większą popularnością cieszył się romantyzm • przyczyny popularności stylu biedermeier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przemiany w kulturze europejskiej pierwszej połowy XIX w. • wyjaśnić przyczyny rozwoju mecenatu mieszczańskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego romantyzm wywarł silny wpływ na postawy, zachowania i system wartości Europejczyków i mieszkańców obu Ameryk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Pierre'a Josepha Proudhona uważa się za prekursora feminizmu • wyjaśnić, dlaczego teorie głoszone przez furierystów nie zyskały szerszego poparcia społecznego • rozstrzygnąć, w których kwestiach Burke i Mill byli zgodni, a w których się różnili, oraz uzasadnić odpowiedź • wyjaśnić, dlaczego Goethe jest uważany za prekursora romantyzmu
---	--	---	---	---	--

	<p>komunizm, klasycyzm romantyzm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki klasycystycznej i romantycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sztukę klasycystyczną • wymienić główne cechy sztuki romantycznej 	<p>architektury klasycystycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać cechy romantyzmu w sztuce, architekturze, muzyce i literaturze 		
<p>Kontestacja ładu wiedeńskiego (rozdz. 4)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1825, 1830 • postacie: Karola X, Ludwika Filipa I, Mikołaja I • państwa, w których podważano ład wersalski • przyczyny kontestacji ładu wiedeńskiego • grupy społeczne negujące ład wersalski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja lipcowa, cenzus majątkowy, dekabryści, kalendarz juliański, katorga, • dlaczego Karol X abdykował • dlaczego powstańców, którzy wystąpili przeciw carowi w 1825 r. nazwano dekabrystami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1817, 1834 • postacie: George’a Byrona, Leopolda I, Giuseppe Mazziniego • okoliczności powstania flagi Niemiec • stosunek Europejczyków do walki Greków o niepodległość <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: karbonariusze, związek burszowski, filhellenizm, Młoda Europa, Młoda Polska • znaczenie wiecu na Górze Wartburskiej dla zjednoczenia Niemiec • dlaczego policja z łatwością inwigilowała środowisko związku burszowskiego • dlaczego Wielka Brytania szybko uznała nowy porządek polityczny we Francji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego karbonariusze należeli do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1822–1830 • postacie: biskupa Germanosa, patriarchy Gregoriosa V, Ottona Wittelsbacha, Wilhelma I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>risorgimento</i>, linia orleańska, • dlaczego, XIX-wieczny włoski ruch narodowy miał początkowo zwolenników tylko wśród elit • dlaczego Austria sprzeciwiała się zjednoczeniu Włoch • dlaczego Rosja, Wielka Brytania i Francja wsparły Greków w walce o niepodległość <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w 1830 r. Święte Przymierze poniosło pierwszą poważną porażkę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1839 • postać: Daniela O’Connella • pierwszy ruch robotników w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Karta praw ludu, ruch czartystów • cele polityczne katolickich Irlandczyków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sens stwierdzenia Klemensa von Metternicha „Kiedy Paryż kichnie, Europa dostaje kataru” • omówić cele ruchu czartystów • wyjaśnić przyczyny niepowodzenia ruchu czartystów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • symbolikę, którą posługiwali się karbonariusze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symboliczne treści obrazu <i>Wolność wiodąca lud (28 lipca 1830 r.)</i> Eugène’a Delacroix • wyjaśnić, dlaczego konstytucja belgijska stała się wzorcem dla nowo powstających aktów prawnych w Europie i na świecie • wyjaśnić, dlaczego Szwajcaria była głównym ośrodkiem europejskich rewolucjonistów

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny walki Belgów o niepodległość • scharakteryzować przyczyny wystąpienia i klęski dekabrystów 	<p>kontestatorów ładu wiedeńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cele i sposób działania Młodej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dążenia niepodległościowe Greków <p>wskazać na mapie Missolungi</p>		
<p>Wiosna Ludów 1848–1849 (rozdz. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Ludwika Filipa I, Karola Ludwika Napoleona Bonaparte – Napoleona III, Lajosa Kossutha, Józefa Bema • przyczyny wybuchu Wiosny Ludów • państwa, w których doszło do wystąpień w czasie Wiosny Ludów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: II Republika Francuska, prezydent, zamach stanu, II Cesarstwo Francuskie, Korona św. Stefana • dlaczego krytykowano Ludwika Filipa I • dlaczego Karol Ludwik Napoleon Bonaparte wygrał wybory prezydenckie • dlaczego Polacy wsparli Węgrów w ich walce o niepodległość <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cele polityczne różnych narodów i grup 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1848, III 1848, V 1848 • postacie: Henryka Dembińskiego, Fryderyka Wilhelma IV, Ferdynanda I, Franciszka Józefa I, Klemensa von Metternicha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia lipcowa, rewolucja lutowa, Zgromadzenie Prawodawcze, powszechne głosowanie, kadencja, plebiscyt, parlament frankfurcki, abdykacja • przyczyny rywalizacji między Berlinem i Wiedniem o kształt przyszłych Niemiec • dlaczego Fryderyk Wilhelm IV nie przyjął korony niemieckiej oferowanej przez parlament frankfurcki • przyczyny uwłaszczenia chłopów w Austrii • przyczyny abdykacji Ferdynanda I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 22 II 1848, III 1848–VIII 1849, 1850, 1852 • postacie: Józefa Wysockiego, Iwana Paskiewicza, Josepha Radetzkiego, Ludwika Mierosławskiego, Giuseppe Mazziniego, Giuseppe Garibaldiego, Adama Mickiewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bankiety polityczne, warsztaty narodowe, rewolucja marcowa, uwłaszczenie chłopów, legion Mickiewicza • znaczenie powiedzenia: „Widać, że cesarz nie zamarzył pod Moskwą” • dlaczego powstanie węgierskie zakończyło się klęską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg Wiosny Ludów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wojciecha Chrzanowskiego, króla Sycylii Karola Alberta, papieża Piusa IX <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Landtag, patent, rząd republiki rzymskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić stanowisko polityczne władcy Sardynii Karola Alberta i papieża Piusa IX w czasie Wiosny Ludów • wskazać na mapie Frankfurt, Preszбург, Custozę, Novarę • wymienić państwa europejskie, w których nie doszło w latach 1848–1849 do wystąpień rewolucyjnych i wyjaśnić, dlaczego tak się stało • scharakteryzować udział Polaków 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać sytuację polityczną we Francji w okresie II Republiki i II Cesarstwa • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Wiosna Ludów podważyła ładu wiedeński, i uzasadnić swoją decyzję • dokonać bilansu wystąpień rewolucyjnych w czasie Wiosny Ludów w Europie • opisać rolę prasy w propagowaniu haseł Wiosny Ludów

	<p>społecznych walczących w czasie Wiosny Ludów</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kraje, które objęła Wiosna Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> symbolikę węgierskiej flagi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ogólnoeuropejskie tendencje sprzyjające wybuchowi Wiosny Ludów omówić wydarzenia rewolucji lutowej we Francji wymienić przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w Niemczech i monarchii Habsburgów wyjaśnić, dlaczego obrady parlamentu we Frankfurcie zakończyły się niepowodzeniem 	<p>w Niemczech, Austrii i na Węgrzech</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Rosja podjęła interwencję przeciwko powstaniu węgierskiemu wyjaśnić cele Polaków walczących we Włoszech w legionie utworzonym przez Adama Mickiewicza 	<p>w europejskiej Wiosnie Ludów</p>	
<p>Ameryka Północna i Południowa w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 6)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1823 postać: Jamesa Monroego tzw. amerykańskie cechy: etos pracy, duch pionierski, kult wzajemnej pomocy i indywidualnego sukcesu nowe państwa powstałe na półkuli zachodniej w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kampania wyborcza, farmy, stany, Jankesi, gringo, doktryna Monroego, izolacjonizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1804, 1812–1814, 1816, 1819 postać: François Toussainta Louverture’a czas powstania hymnu narodowego i flagi Stanów Zjednoczonych Haiti – drugie (po USA) niepodległe państwo na półkuli zachodniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mormoni, amerykańska tożsamość, Kreole, Indianie, Metysi, autochtoni 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1821, 1822, 1836, 1845, 1850 postacie: Simóna Bolívara, José de San Martína <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: junty, Latynowie, Ameryka Łacińska, Wielka Kolumbia, Wielka La Plata dlaczego Simónowi Bolívarowi nadano przydomek El Libertador 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Pedra I, Pedra II, Agustína de Iturbide <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wicekrólestwa, kapitanie że rozrost terytorialny USA dokonywał się kosztem ludności autochtonicznej – Indian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rozwój terytorialny 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego Polacy wysłani na Santo Domingo w celu tłumienia powstania niewolników przyłączali się do miejscowej ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać proces demokratyzacji USA z procesem demokratyzacji w państwach europejskich w pierwszej połowie XIX w.

	<ul style="list-style-type: none"> wpływ rozbudowy infrastruktury kolejowej na rozwój Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na wzrost populacji USA w pierwszej połowie XIX w. przedstawić główne założenia doktryny Monroego 	<ul style="list-style-type: none"> rolę akcji osiedleńczej, aneksji, wojen w procesie powiększania terytorium Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy USA w pierwszej połowie XIX w. wyjaśnić, w jakich okolicznościach Haiti uzyskało niepodległość opisać strukturę etniczną państw Ameryki Środkowej i Południowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie stany Teksas i Kalifornię przyłączone do USA po wojnie z Meksykiem wskazać na mapie Wielką Kolumbię i Wielką La Platę, a także Meksyk, Kolumbię, Wenezuelę, Ekwador, Chile, Peru, Argentynę, Paragwaj, Urugwaj, Boliwię, Brazylię 	<p>USA w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić proces uzyskiwania niepodległości przez kraje Ameryki Południowej wyjaśnić, z jakimi problemami borykały się nowe państwa na półkuli zachodniej 	
--	--	--	--	---	--

Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1848

Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1830 (rozd. 7)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1815 postacie: cara Aleksandra I / króla Aleksandra II, wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Nikołaja Nowosilcowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Chopina decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich główne postanowienia zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego zasięg terytorialny i położenie na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1816, 1818, 1828 postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana, Alojzego Felińskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gubernie zachodnie, ziemie zabrane, kurator, Liceum Krzemienieckie, Towarzystwo Filomatyczne, Towarzystwo Filaretów, Bank Polski, Giełda Kupiecka, polityka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1817, 1825 postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Antoniego Radziwiłła, Józefa Zajączka, Jana i Jędrzeja Śniadeckich herb Królestwa Polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Królestwo Galicji i Lodomerii, gubernator, Galicyjski Sejm Stanowy, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet Lwowski, komisarze państw 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Stanisława Skarbka, Leona Ludwika Sapiehy, Ludwika Geyera, Stanisława Kostki Potockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze, Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, minister wyznań i oświecenia publicznego, Łódzki Okręg Przemysłowy, lojalizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Stanisława Wodzickiego, Rajmunda Rembielińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: landrat, Zgromadzenie Reprezentantów, Senat Rządzący znaczenie Rzeczypospolitej Krakowskiej dla polskiego życia kulturalnego i patriotycznego przyczyny prowadzenia polityki
---	---	--	--	--	--

	<p>Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Wolnego Miasta Krakowa / Rzeczypospolitej Krakowskiej, Królestwa Polskiego / Kongresowego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczypospolita Krakowska, Królestwo Polskie / Kongresowe, autonomia, namiestnik, Kresy, konstytucja oktrojowana, Rada Stanu, immunitet parlamentarny, Rada Administracyjna, Uniwersytet Warszawski / Aleksandryjski • dlaczego nadzieje Polaków na restytucję Rzeczypospolitej podczas kongresu wiedeńskiego nie zostały spełnione • rolę Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego • dlaczego Uniwersytet Warszawski nazywano Aleksandryjskim <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>etatystyczna, Kanał Augustowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk</p> <ul style="list-style-type: none"> • różnicę w sytuacji politycznej ziem zabranych i Królestwa Polskiego • dlaczego Liceum Krzemienieckie nazywano „wołyńskimi Atenami” • dlaczego ukaz carski zabronił działalności Towarzystwa Filomatycznego i Towarzystwa Filaretów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić kompetencje władcy w świetle konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 r. • wymienić swobody obywatelskie, które konstytucja gwarantowała mieszkańcom Królestwa Polskiego • wyjaśnić, jaką rolę w zachowaniu polskiej kultury na ziemiach zabranych odegrało Liceum Krzemienieckie • omówić sytuację chłopów w Królestwie Polskim • wyjaśnić, dlaczego polskim elitom Królestwa Kongresowego zależało na 	<p>zaborczych, landrat, Uniwersytet Wileński, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie</p> <ul style="list-style-type: none"> • w czym przejawiała się autonomia Wielkiego Księstwa Poznańskiego w ramach Królestwa Prus • na czym miała polegać „opieka trzech mocarstw” nad Rzeczypospolitą Krakowską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną ziem polskich wchodzących w skład zaboru pruskiego • wymienić postanowienia władz pruskich dotyczące organizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego • ocenić działalność Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w dziedzinie gospodarki w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Galicja do lat 50. XIX w. była najbardziej zapóźnionym cywilizacyjnie i kulturowo obszarem ziem polskich • dlaczego pieśń <i>Boże, coś Polskę...</i> była manifestem lojalizmu wobec króla Aleksandra II (cara Aleksandra I) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób herb Królestwa Polskiego ukazuje zależność Królestwa Kongresowego od Imperium Rosyjskiego • wyjaśnić znaczenie Lwowa jako stolicy Królestwa Galicji i Lodomerii • wskazać na mapie Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczypospolitą Krakowską, Królestwo Polskie / Kongresowe, Królestwo Galicji i Lodomerii, okręg tarnopolski, Wieliczkę, obwód białostocki, Lwów, Krzemieniec, Wilno, Łódzki Okręg 	<p>etatystycznej przez władze Królestwa Polskiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego o pierwszych latach Królestwa Polskiego możemy mówić, że były miodowym miesiącem w relacjach z Rosją • omówić sytuację polityczną Rzeczypospolitej Krakowskiej • ocenić stosunek Polaków do cara Aleksandra I • ocenić politykę cara Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego • porównać sytuację polityczną i gospodarczą Polaków na ziemiach Królestwa Kongresowego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej, Królestwa Galicji i Lodomerii oraz na ziemiach zabranych w latach 1815–1830
--	---	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego • opisać ustrój Królestwa Polskiego 	powołaniu wyższej uczelni w Warszawie		Przemysłowy, Kanał Augustowski	
Powstanie listopadowe (rozdz. 8)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1830–1831, 29/30 XI 1830, X 1831 • postacie: Mikołaja I, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater • przyczyny wybuchu powstania listopadowego • miejsca najważniejszych bitew w czasie powstania listopadowego • konsekwencje powstania listopadowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konspiracja, Towarzystwo Patriotyczne, sprzysiężenie Wysockiego, Szkoła Podchorążych Piechoty, noc listopadowa, zesłania, konfiskaty, emigracja, stan wojenny, Cytadela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić cele, jakie chcieli osiągnąć 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1828, 25 I 1831 • postacie: Waleriana Łukasińskiego, Mikołaja Nowosilcowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Towarzystwo Patriotyczne, dyktator, detronizacja, Rząd Narodowy, kunktator, naczelny wódz • międzynarodowy kontekst sytuacji politycznej w Królestwie Polskim w 1830 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny wybuchu powstania listopadowego • przedstawić przebieg nocy listopadowej • wyjaśnić przyczyny detronizacji cara Mikołaja I i dynastii Romanowów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1819, 1821, II 1831 • postacie: Bonawentury i Wincentego Niemojowskich, Józefa Zaliwskiego, Iwana Dybicza, Józefa Bema, Iwana Paskiewicza, Józefa Dwernickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, opozycja legalna, „kaliszanie”, belwederczycy • przyczyny narastania nastrojów opozycyjnych w Królestwie Polskim w latach 1819–1830 • przyczyny klęski opozycji sejmowej • przyczyny braku rozwiązania sprawy chłopskiej przez sejm w czasie powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać opozycję jawną przed wybuchem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 20 XII 1830, V 1831 • postacie: Stanisława Potockiego, Maurycego Mochnackiego, Macieja Rybińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: morale wojskowych, rebelia, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, unifikacja • dlaczego wojskowi spiskowcy nie chcieli uczestniczyć w wykonaniu wyroku na wielkim księciu Konstantym • dlaczego o sukcesie nocy listopadowej przesądziło zdobycie Arsenалу • znaczenie regularnej armii w prowadzeniu działań zbrojnych <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Wacława Tokarza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania listopadowego dla polskiej literatury i sztuki doby romantyzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia, oraz uzasadnić swoją decyzję • wymienić utwory literackie, obrazy, pomniki tematycznie związane z powstaniem listopadowym

	<p>członkowie spisku podchorążych</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić represje popowstaniowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych 		<p>powstania listopadowego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Warszawę, Stoczek Łukowski, Olszynkę Grochowską, Iganie, Ostrołękę 	<ul style="list-style-type: none"> omówić międzynarodową reakcję na powstanie przedstawić przebieg walk zbrojnych w czasie powstania 	
<p>Wielka Emigracja (rozd. 9)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1831 postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Józefa Dwernickiego, Józefa Bema, Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida państwa, w których osiedliło się najwięcej powstańców wybitnych twórców kultury polskiej przebywających na emigracji po powstaniu listopadowym <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Emigracja, Hotel Lambert, emisariusze, legiony, promocja kultury, mecenat artystyczny, Biblioteka Polska, trójzaborowe powstanie, uwłaszczenie chłopów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1832, 1836 postacie: Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Wiktora Heltmana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Centralizacja, agenci dyplomatyczni, Wielki manifest <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką działalność prowadził Komitet Narodowy Polski scharakteryzować program polityczny środowiska skupionego wokół księcia Adama Jerzego Czartoryskiego omówić wizję Polski przedstawioną w Wielkim manifestie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1835 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Gromady Ludu Polskiego, Towarzystwo Historyczno-Literackie, katedra kultury i literatur słowiańskich wpływ pochodzenia społecznego przywódców na programy ugrupowań Wielkiej Emigracji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać rolę Paryża jako centrum życia kulturalnego Polaków na emigracji wskazać na mapie główne ośrodki Wielkiej Emigracji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Stanisława Worcella, Andrzeja Towiańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: mesjanizm co oznacza sformułowanie Polska „Chrytusem narodów” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić ideę polskiego mesjanizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Walentego Zwierkowskiego, Adama Gurowskiego, Jana Nepomucena Janowskiego, Władysława Zamoyskiego, Janusza Woronicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, który z programów polskich ugrupowań politycznych działających na emigracji miał największe szanse powodzenia i uzasadnić swoją decyzję

	<ul style="list-style-type: none"> dłaczego emigracja po powstaniu listopadowym nosi nazwę Wielkiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę w kształtowaniu życia Polaków na emigracji odegrał Hotel Lambert 				
<p>Powstanie krakowskie. Wiosna Ludów na ziemiach polskich (rozdz. 10)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1846, 1848 postacie: Ludwika Mierosławskiego, Jakuba Szeli, Edwarda Dembowskiego przyczyny wybuchu powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej miejsca, w których doszło do wystąpień na ziemiach polskich w czasie Wiosny Ludów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: świadomość narodowa, rabacja galicyjska, Wolne Miasto Kraków, Rząd Narodowy w Krakowie, procesja, powstanie krakowskie, uwłaszczenie chłopów, gubernator <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować okoliczności wybuchu i skutki rabacji galicyjskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II–III 1846, III 1848, III–V 1848 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: cyrkuł, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Wielkie Księstwo Krakowskie, odrodzenie narodowe, Kaszubi, Śląsk Cieszyński dłaczego urzędnikom austriackim udało się podburzyć chłopów galicyjskich przeciwko szlachcie dłaczego Edwarda Dembowskiego nazywano „czerwonym kasztelanem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny wybuchu, przebieg i konsekwencje powstania krakowskiego wymienić decyzje zawarte w Manifeście Rządu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: V 1848 postacie: Jana Tyssowskiego, Józefa Lompy, Karola Miarki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: antagonizmy narodowościowe dłaczego powstanie chłopów z Chochołowa było przeciwieństwem rabacji galicyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę Edwarda Dembowskiego w powstaniu krakowskim wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Galicji opisać przejawy odrodzenia narodowego na Śląsku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Franza Stadiona, Emanuela Smołki, Józefa Szafranka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Towarzystwo Naukowej Pomocy dla Młodzieży Prus Zachodnich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Śląsk Cieszyński, Kaszuby, Górny Śląsk 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Floriana Ceynowy, Hieronima Derdowskiego, Pawła Stelmacha, Andrzeja Cinciay <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Wiosna Ludów odegrała ważną rolę w budzeniu polskiej świadomości narodowej na Śląsku, Śląsku Cieszyńskim i Pomorzu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postać Jakuba Szeli przedstawić różne postawy polskich chłopów w Galicji wobec sprawy odzyskania niepodległości

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich 	<p>Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej w Krakowie 1846 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić stosunek władz austriackich do Jakuba Szeli 	<p>Cieszyńskim i Pomorzu</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego w zaborze rosyjskim nie doszło do wystąpień społecznych i narodowych w czasie Wiosny Ludów wskazać na mapie obszar, na którym doszło do wystąpień chłopskich w czasie rabacji galicyjskiej oraz powstaniem krakowskim, a także Tarnów, Chochołów, Kraków 		<ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy pozycja prawna chłopów galicyjskich miała wpływ na ich postawę względem szlachty, oraz uzasadnić swoją decyzję wymienić działaczy, którzy krzewili polskość Śląska, Śląska Cieszyńskiego i Pomorza
<p>Społeczeństwo i gospodarka na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1842, 1848, 1851 postacie: Dezyderygo Chłapowskiego, Hipolita Cegielskiego główne ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich największe miasta na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. zmiany w rolnictwie na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: industrializacja, Zagłębie Dąbrowskie, Huta Bankowa, Zagłębie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1823, 1834 postacie: Andrzej Zamoyskiego, Karola Marcinkowskiego instytucje na terenie Wielkopolski wspierające polską działalność gospodarczą i polską kulturę <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: galanteria metalowa, klemensowczycy, latyfundia rolno-spożywcze, Ziemstwo Kredytowe, Bazar wpływ inwestora państwowego na rozwój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1816, 1846 postać: Jana Koźmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: edykt królewski, akt regulacyjny, gospodarka rynkowa, rozwój kapitalistyczny, edykt regulacyjny, sprzężaj, pruska droga do kapitalizmu przyczyny zmian w strukturze wielkości gospodarstw chłopskich w Wielkopolsce znaczenie rozwoju gospodarczego zaboru pruskiego dla 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ budowy Cytadeli w Warszawie na kierunki rozwoju miasta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rozwój Warszawy w pierwszej połowie XIX w. wyjaśnić znaczenie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej dla mieszkańców i rozwoju gospodarczego ziem polskich scharakteryzować narodziny idei pracy organicznej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić zasługi Andrzeja Zamoyskiego dla rozwoju nowoczesnej myśli ekonomicznej na ziemiach polskich przedstawić rolę klemensowczyków w przemianach na polskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. porównać warunki uwłaszczenia chłopów w Galicji i Wielkim Księstwie Pozańskim przedstawić dokonania

	<p>Staropolskie, Bank Polski, granica celna, Kolej Warszawsko-Wiedeńska, burżuazja, inteligencja, proletariat, manufaktura, praca organiczna, organicznicy</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rozwoju kolei dla rozwoju gospodarczego ziem polskich • wpływ uwłaszczenia chłopów na migrację ludności ze wsi do miast <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu powołano do życia poznański Bazar 	<p>przemysłu w Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ industrializacji na zmiany społeczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczną Królestwa Polskiego w pierwszej połowie XIX w. • przedstawić najważniejsze inwestycje gospodarcze w Królestwie Polskim • przedstawić warunki panujące na galicyjskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. 	<p>utrzymania polskości tych ziem</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ wprowadzenia powszechnego obowiązku szkolnego w Prusach na likwidację problemu analfabetyzmu w zaborze pruskim i rozwój cywilizacyjny tych ziem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać rozwój przemysłu ciężkiego w Zagłębiu Dąbrowskim i Zagłębiu Staropolskim • wyjaśnić wpływ zniesienia granicy celnej między Królestwem Polskim a Cesarstwem Rosyjskim na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego • scharakteryzować proces uwłaszczenia chłopów na terenie Wielkiego Księstwa Poznańskiego • wyjaśnić, na czym polegała pruska droga do kapitalizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić, w jaki sposób w Wielkopolsce realizowano ideę pracy organicznej • analizować źródła statystyczne dotyczące demografii, urbanizacji, gospodarki, poziomu życia na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. • wskazać na mapie Zagłębie Dąbrowskie, Będzin, Czeladź, Dąbrowę – Hutę Bankową, Zagłębie Staropolskie, Kielce, Suchedniów, rzekę Kamienną, Warszawę, Żyrardów, Częstochowę, Sosnowiec, Szczebrzeszyn (Klemensów) 	<p>gospodarcze i społeczne przedsiębiorczych Wielkopolan w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poziom rozwoju gospodarczego ziem polskich w poszczególnych zaborach
<p>Kultura na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w pierwszej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1800, 1822 • postacie: Stanisława Staszica, Fryderyka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807–1814 • postacie: Izabeli Czartoryskiej, rodzinę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1818 • postacie: Heleny Radziwiłłowej, Józefa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kajetana Koźmiana, Jana Pawła Woronicza, Piotra 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kazimierza

<p>połowie XIX w. (rozd. 12)</p>	<p>Chopina, Stanisława Moniuszki, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Cypriana Kamila Norwida, Aleksandra Fredry – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klasycyzm, romantyzm, wieszcz <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne nurty kultury polskiej w pierwszej połowie XIX w. • omówić główne cechy polskiego romantyzmu 	<p>Raczyńskich, Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Narcyzy Żmichowskiej – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat artystyczny, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Teatr Narodowy, Biblioteka Raczyńskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne ośrodki życia umysłowego, kulturalnego i artystycznego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. • wyjaśnić, na czym polegała działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk 	<p>Elsnera, Seweryna Goszczyńskiego, Jakuba Kubickiego, Alojzego Felińskiego – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Puławy nazywano polskimi Atenami • znaczenie opracowania i publikacji <i>Słownika języka polskiego</i> przez Samuela Bogumiła Lindego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę mecenatu arystokratycznego w rozwoju kultury polskiej pod zaborami • wskazać elementy charakterystyczne dla architektury klasycystycznej w bryle budynku Belwederu (lub na przykładzie innej budowli) • wymienić najważniejszych twórców klasycystycznych i romantycznych oraz ich dzieła 	<p>Michałowskiego, Henryka Rodakowskiego – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jak klęska powstania listopadowego wpłynęła na kulturę polską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie rezydencji Czartoryskich w Puławach dla zachowania kultury pod zaborami • ocenić rolę Stanisława Staszica w rozwoju polskiej nauki pierwszej połowy XIX w. 	<p>Brodzińskiego, Abrahama Sterna</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę prac Joachima Lelewela w polskiej historiografii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice między sztuką klasycystyczną a romantyczną na ziemiach polskich • wyjaśnić, na czym polegał spór klasyków z romantykami • wymienić wynalazki Abrahama Sterna • wyjaśnić rolę salonów literackich
<p>Europa i świat w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>					

<p>Wojna krymska (rozd. 13)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853, 1853–1856, 1856 • postaci: Mikołaja I, Napoleona III, Aleksandra II, Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza • przyczyny i rezultat wojny krymskiej • państwa uczestniczące w wojnie krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, cieśniny czarnomorskie, strefa zdemilitaryzowana, autonomia, agitacja, dywersja, odwilż posewastopolska, poddaństwo, uwłaszczenie, samodzierżawie, szpitale polowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wybuchu wojny krymskiej • wyjaśnić skutki wojny krymskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1854, 1855 • postać: lorda Palmerstona • żądania, które Rosja postawiła Turcji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „żandarm Europy”, kongres paryski, ukaz, autokratyczny sposób rządzenia • dlaczego Mikołaja I nazywano „żandarmem Europy” • cele polityki imperialnej Rosji • jak zmieniłaby się pozycja Turcji, gdyby spełniła ona żądania Rosji • dlaczego Wielka Brytania, Francja, papieżstwo i Królestwo Sardynii zdecydowały się na udział w wojnie krymskiej • wpływ wojny krymskiej na Święte Przymierze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę wojny krymskiej • scharakteryzować interesy państw uczestniczących w wojnie krymskiej • przedstawić główne reformy Aleksandra II • wymienić postanowienia kongresu paryskiego 1856 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1859, 1861 • postać: Aleksandra Walewskiego, Florence Nightingale • skutki wojny krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: panslawizm, idea Trzeciego Rzymu, mir, Gospodarstwo Mołdawskie, Gospodarstwo Wołoskie, Księstwo Rumunii • rolę idei Trzeciego Rzymu w polityce Rosji • dlaczego Mikołaj I nazwał Turcję „konającym człowiekiem” • rolę floty czarnomorskiej w basenie Morza Czarnego • dlaczego Rosja szerzyła ideę panslawizmu • jaką rolę odgrywało prawosławie w zbliżeniu Rosji i Słowian na Bałkanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wojny krymskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Aleksandra Hercena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szok pourazowy, narkoza eterowa, szkoła pielęgniarska, „cienka czerwona linia” • cele polityczne Aleksandra Hercena • znaczenie oblężenia Sewastopola dla rezultatu wojny krymskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nadzieje wiązali Polacy z wybuchem wojny krymskiej • scharakteryzować zasługi Florence Nightingale dla rozwoju pielęgniarstwa • wskazać na mapie Sewastopol, Mołdawię, Wołoszczyznę, Synopę, Bosfor, Dardanele 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Aleksandra Mienszykowa, Michała Czajkowskiego (Sadyka Paszy), Nikołaja Pirogowa, Sidneya Herberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Dywizja Kozaków Sułtańskich, Pułk Kozaków Sułtańskich, kondotierzy • dlaczego porażka sprawy polskiej w czasie wojny krymskiej osłabiła Hotel Lambert <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby zaangażowania Polaków po stronie mocarstw zachodnich i Turcji • omówić, w jaki sposób wojna krymska przyczyniła się do poprawy standardów opieki medycznej • wyjaśnić, jak współcześnie jest w brytyjskiej armii rozumiane
---------------------------------	---	---	---	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Rosji • przedstawić wpływ wojny krymskiej na dążenia niepodległościowe ludów bałkańskich 		określenie „cienka czerwona linia”
Wojna secesyjna (rozd. 14)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1860, 1861–1865, 1865 • postaci: Abrahama Lincolna, Jeffersona Davisa, rodzinę Rockefellerów • przyczyny wybuchu wojny secesyjnej • skutki wojny secesyjnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Unia, państwo federacyjne, stan, abolicja, secesja, jankesi, konfederaci, amnestia, XIII poprawka do konstytucji, segregacja rasowa, rezerwaty • wpływ problemu niewolnictwa na wybuch wojny secesyjnej w USA • różnice społeczno-gospodarcze między Północą i Południem <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1862, 1863 • postaci: Roberta Lee, Thomasa Jacksona, Ulyssesa Granta, Williama Shermana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stany wolne, stany niewolnicze, republikanie, demokraci, Konfederacja, unioniści, Proklamacja emancypacji • dlaczego Południe sprzeciwiało się zniesieniu niewolnictwa • dlaczego Abraham Lincoln jest postrzegany jako męczennik walki o prawa człowieka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wojny secesyjnej • scharakteryzować przebieg walk w trakcie wojny domowej w USA 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1861 • postaci: Davida Portera, Johna Wilkesa Bootha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Amerykańskie Stowarzyszenie Antyniewolnicze, Skonfederowane Stany Ameryki, taktyka spalonej ziemi, złoty wiek Ameryki, magnaci prasowi, lobbying, rekin biznesu, kongresmen • dlaczego po zakończeniu wojny secesyjnej rozpoczął się okres zwany złotym wiekiem Ameryki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie wojny secesyjnej dla zniesienia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1867 • postaci: rodziny Morganów, Carnegich, Nathana Bedforda Forresta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ku Klux Klan, rasizm, lincz, karabin wielostrzałowy • dlaczego wojna secesyjna pochłonęła aż 600 tys. ofiar, a ok. 1 mln żołnierzy zostało rannych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak wojna secesyjna wpłynęła na kondycję gospodarki amerykańskiej • podać przykłady segregacji rasowej w USA • wyjaśnić, w jakim celu biali Amerykanie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Winfielda Scotta, Williama Henry’ego Sewarda, Harriet Beecher Stowe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plan anakondy, system łupów • zależność między światem polityki i przemysłowcami oraz czołowymi rodzinami bankierskimi w USA <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady działalności filantropijnej amerykańskich milionerów • wyjaśnić, w jaki sposób Alaska

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać walczące strony w czasie wojny secesyjnej wymienić konsekwencje wojny secesyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne założenia konstytucji Skonfederowanych Stanów Ameryki 	<p>niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego ruch abolicjonistyczny najprężniej się rozwijał w krajach anglosaskich wymienić prawa, które na mocy Proklamacji zniesienia niewolnictwa uzyskali czarnoskórzy mieszkańcy Ameryki 	<p>utworzyli Ku Klux Klan</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Richmond, Gettysburg, Appomattox, Galveston, West Point, terytorium Konfederacji i Unii omówić zależność polityki w Stanach Zjednoczonych od świata wielkiego biznesu 	<p>została przyłączona do USA</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić politykę władz Stanów Zjednoczonych względem rdzennej ludności wyjaśnić rosnący wpływ prasy na życie Amerykanów
Zjednoczenie Włoch (rozdz. 15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1861 postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II główne etapy procesu zjednoczeniowego państwa, które sprzyjały zjednoczeniu, oraz te, które były przeciwnikami zjednoczenia Włoch skutki zjednoczenia Włoch <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: tożsamość narodowa, Piemont, <i>risorgimento</i>, plebiscyt, wyprawa tysiąca czerwonych koszul, Państwo Kościelne dysproporcje w rozwoju gospodarczym państw włoskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1858, 1859, 1860 postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Mazziniego, Henriego Dunanta Piusa IX <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: układ w Plombiers, Królestwo Obojga Sycylii, garybaldczycy, Czerwony Krzyż cel układu zawartego przez Piemont z Francją wpływ rozwoju gospodarczego Królestwa Sardynii na objęcia przywództwa w procesie zjednoczeniowym dlaczego Napoleon III zawarł pokój z Austrią z pominięciem Piemontczyków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1866, 1870 Henriego Dunanta, Franciszka II Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dwie koncepcje zjednoczeniowe, więzień Watykanu dlaczego sukcesy militarne czerwonych koszul zaniepokoiły Camilla Cavoura dlaczego papież Pius IX ogłosił się więźniem Watykanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnice między dwiema koncepcjami zjednoczenia Włoch 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego garybaldczycy zdobyli masowe poparcie społeczne dlaczego Giuseppe Garibaldi zrezygnował z marzeń o republice włoskiej dlaczego Turyn, a później Florencja były pierwszymi stolicami zjednoczonych Włoch <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić znaczenie plebiscytów w procesie zjednoczeniowym rozstrzygnąć, czy proces zjednoczenia Włoch stał w sprzeczności z ładem wiedeńskim 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnicę między tożsamością lokalną a tożsamością narodową dlaczego walka Włochów o zjednoczenie stała się inspiracją i przykładem dla innych narodów Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rolę wybitnych jednostek w zjednoczeniu Włoch wyjaśnić znaczenie stwierdzenia „Stworzyliśmy Włochy, teraz trzeba będzie stworzyć Włochów”

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić etapy zjednoczenia Włoch 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny utworzenia organizacji Czerwonego Krzyża <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić następstwa bitwy pod Solferino • wskazać na mapie Magentę, Solferino, Custozę, Piemont, Lombardię, Wenecję, Neapol 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wpływ Wiosny Ludów na idee zjednoczeniowe Włoch • opisać wyprawę tysięcy czerwonych koszul • scharakteryzować stosunek papieża Piusa IX do zjednoczenia Włoch • przedstawić proces zjednoczeniowy Włoch • wskazać na mapie Kalabrię, Toskanię, Parmę, Modenę, trasę wyprawy tysięcy czerwonych koszul 		
Zjednoczenie Niemiec. Powstanie Austro-Węgier (rozd. 16)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1871 • postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna • rolę Prus w zjednoczeniu Niemiec • dokonania Ottona von Bismarcka • zmiany na mapie Europy, które dokonały się w latach 1866–1871 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: III Republika Francuska, II Rzesza, Rzesza Niemiecka, kanclerz, unia realna, państwo dualistyczne, Austro-Węgry, autonomia, lojalizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1870–1871 • postacie: Napoleona III, Helmutha von Moltke <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Małe Niemcy, Wielkie Niemcy, Związek Niemiecki, Związek Północnoniemiecki, depesza emska, preliminaria pokojowe, pokój we Frankfurcie nad Menem • z czego wynikała różnica między dwiema koncepcjami zjednoczenia Niemiec • w jaki sposób depesza emska przyczyniła się do wybuchu wojny francusko-pruskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1862, 1866 • postacie: Leopolda Hohenzollerna, Leo von Capriviego, Agenora Gołuchowskiego • wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bawaria, Księstwo Liechtensteinu, prowokacja, federacja, germanizacja, kulturkampf, system kanclerski, Przedlitawia, Zalitawia • znaczenie klęski Austrii w wojnie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1864 • postać: Gyuli Andrassy'ego • główne etapy zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Szlezwik, Holsztyn, wolne miasto, Reichstag, landtang, junkrzy, ustawy społeczne • przyczyny wybuchu wojny z Danią • rolę konfliktu z Danią w procesie zjednoczenia Niemiec • przyczyny wprowadzenia ustaw socjalnych w Rzeszy Niemieckiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: polityka <i>splendid isolation</i> (wspaniałego odosobnienia) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację w Europie miało powstanie Rzeszy Niemieckiej w XIX w. • wyjaśnić rolę Agenora Gołuchowskiego w procesie liberalizacji Austrii • wyjaśnić, w jaki sposób herb monarchii

	<ul style="list-style-type: none"> • stwierdzenie Ottona von Bismarcka, że zjednoczenie dokona się „krwią i żelazem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy zjednoczenia Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> • cel zorganizowania ceremonii proklamacji zjednoczonych Niemiec w sali Lustrzanej pałacu w Wersalu • przyczyny wprowadzenia monarchii dualistycznej Austro-Węgier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dwie koncepcje zjednoczenia Niemiec • omówić rolę Ottona von Bismarcka w zjednoczeniu Niemiec • scharakteryzować przebieg wojny francusko-pruskiej • wyjaśnić, jakie konsekwencje dla Francji miała przegrana w wojnie z Prusami • przedstawić okoliczności powstania Austro-Węgier 	<p>z Prusami dla procesu zjednoczenia Niemiec</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny braku poparcia dla zjednoczenia Niemiec przez Prusy ze strony krajów południa Niemiec • cel prowadzenia germanizacji mniejszości narodowych przez władze II Rzeszy • cel walki z Kościołem katolickim w II Rzeszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski Austrii w wojnie z Prusami • omówić cel powstania i organizację Związku Północnoniemieckiego • omówić rolę prowokacji w konflikcie francusko-pruskim z 1870 r. • wyjaśnić, dlaczego Otto von Bismarck został odsunięty od rządów • wyjaśnić, jakie znaczenie dla dalszych relacji francusko-niemieckich mogło mieć ogłoszenie powstania Rzeszy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego kwestia Szlezewiku i Holsztynu doprowadziły do wojny z Danią • scharakteryzować politykę wewnętrzną Niemiec po zjednoczeniu 	<p>habsburskiej odzwierciedla dualizm monarchii austro-węgierskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać procesy zjednoczeniowe Niemiec i Włoch • wskazać na mapie Szlezwik, Holsztyn, Sadową, Ems, Sedan, Metz, Frankfurt nad Menem, Bawarię, Przedlitawię i Zalitawię
--	--	---	---	--	---

			<p>Niemieckiej w sali Lustrzanej pałacu wersalskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać wspólne i odrębne instytucje Austrii i Węgier 		
<p>Kolonializm w drugiej połowie XIX w. (rozdz. 17)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1880, 1902 postacie: królowej Wiktorii, Mohandasa Karamchanda Gandhiego korzyści gospodarcze, które płynęły z posiadania kolonii największe mocarstwa kolonialne pod koniec XIX w. skutki kolonializmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: metropolia, ideologia kolonialna, rasizm, „wyscig o Afrykę”, Burowie, wojny burskie, Związek Południowej Afryki, cesarzowa Indii, europeizacja, imperializm dlaczego Indie były nazywane perłą w koronie brytyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny kolonializmu w XIX w. wyjaśnić, kim byli Burowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1880–1881, 1899–1902 postać: Cecila Johna Rhodesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „rozdrapywanie Afryki”, pierwsza wojna burska, druga wojna burska, obozy koncentracyjne, eksterminacja, Transwal, Orania, Indyjski Kongres Narodowy jakie działania Cecil John Rhodes uznawał za „brzemień białego człowieka” dlaczego rewolucja przemysłowa w Europie przyczyniła się do rozwoju kolonializmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować kolonizację w Afryce i Azji scharakteryzować stosunek Brytyjczyków do mieszkańców Indii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1857–1859, 1881–1899, 1884–1885 postacie: Leopolda II, Muhammada Ahmeda – Mahdiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: protektoraty, kolonie, dominia, gubernator, konferencja berlińska, powstanie Mahdiego, powstanie sipajów przyczyny wprowadzenia różnych systemów organizacji kolonii na czym polegały formy protestu przeciw Brytyjczykom stosowane przez Gandhiego i jego zwolenników <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić poglądy Cecila Johna Rhodesa na temat cywilizowania ludów Afryki i Azji omówić różne formy organizacji kolonii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1887 postać: Horatio Kitchenera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Związek Indochiński dlaczego Wietnamczycy nieprzychylnie traktowali chrześcijańskich misjonarzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze konflikty kolonialne w drugiej połowie XIX w. wyjaśnić, jak doszło do powstania Związku Indochińskiego wskazać na mapie posiadłości kolonialne Niemiec, Włoch, Portugalii, Belgii i Hiszpanii w Afryce wyjaśnić przyczyny i następstwa powstania Mahdiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1840 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: „ludzkie zoo” sens ideowy karykatury <i>Kolos Rhodesa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy stosunek państw kolonialnych do rdzennej ludności Afryki był oparty na wartościach chrześcijańskich, oraz uzasadnić swoją decyzję ocenić politykę Europejczyków względem rdzennej ludności kolonii ocenić politykę brytyjską względem ludności cywilnej w czasie drugiej wojny burskiej

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić korzyści, które czerpała Wielka Brytania z „posiadania” Indii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wojen burskich 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać znaczenie kongresu berlińskiego i konferencji w Berlinie dla rozwoju kolonializmu w Afryce • wskazać na mapie kolonie angielskie i francuskie w Afryce i Azji • wyjaśnić konsekwencje powstania sipajów • scharakteryzować formy walki Hindusów z kolonizatorami brytyjskimi 		
Nowe mocarstwa kolonialne i rywalizacja na Dalekim Wschodzie (rozdz. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1860, 1898, 1904–1905 • postać: Theodore’a Roosevelta • państwa, które do XIX w. miały kolonie na Dalekim Wschodzie • państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • przyczyny i rezultat wojny hiszpańsko-amerykańskiej • państwa, które rywalizowały o strefy wpływów w Chinach • przyczyny wojny rosyjsko-japońskiej • postanowienia pokoju w Portsmouth 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1842, 1856–1860, 1914 • tereny, które zostały opanowane do XIX w. przez państwa kolonialne na Dalekim Wschodzie • tereny opanowane przez państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • dokonania prezydenta USA Theodore’a Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „republiki bananowe”, polityka izolacji, pierwsza wojna opiumowa, druga wojna opiumowa, „rozdarcie Chin” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1868, 1899–1901, 1911 • postaci: Sun Yat-sena, cesarza Mutsuhito • czas obalenia monarchii w Chinach • reformy, które przeprowadził cesarz Mutsuhito w Japonii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dynastia mandżurska, powstanie bokserów, Partia Narodowa Kuomintang, dalajlama, Państwo Środka, szogun, epoka Meiji, epoka „świątłych rządów”, samuraj, rewolucja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1851, 1887 • czas powstania baz morskich USA w Pearl Harbor i zatoce Guantanamo <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie tajpingów, armia nowego typu w Japonii, seppuku / harakiri • jaką rolę odegrały wydarzenia na Kubie w 1895 r. w polityce USA wobec Hiszpanii • jak funkcjonowały „republiki bananowe” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rywalizację 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1913 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w jakich okolicznościach dalajlama ogłosił niepodległość Tybetu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Theodore Roosevelt realizował doktrynę Monroe’a, oraz uzasadnić odpowiedź • ocenić politykę kolonialną mocarstw wobec Chin • wyjaśnić przyczyny sprzeciwu niektórych

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: opium, wojny opiumowe, zasada „otwartych drzwi”, pokój w Portsmouth cel przekopania Kanału Panamskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny i skutki wojny hiszpańsko-amerykańskiej omówić przyczyny, wojny rosyjsko-japońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> cel polityki Theodore’a Roosevelta dłaczego Chiny prowadziły politykę izolacji dłaczego Rosja przegrała wojnę z Japonią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i skutki wojen opiumowych wyjaśnić, dlaczego Amerykanie zaczęli propagować zasadę „otwartych drzwi” wobec Chin wskazać na mapie główne kierunki ekspansji nowych mocarstw na Dalekim Wschodzie 	<p>industrialna, rewolucja obyczajowa</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ opium na społeczeństwo chińskie dłaczego doszło do wybuchu rewolucji w Chinach na czym polegała modernizacja w Japonii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przebieg wojny hiszpańsko-amerykańskiej wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania bokserów scharakteryzować główne reformy przeprowadzone w epoce Meiji 	<p>hiszpańsko-amerykańską o wpływy na Morzu Karaibskim</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach Kuba stała się państwem niepodległym wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania tajpingów wymienić obszary, w których modernizacja Japonii była najbardziej zauważalna dla przybyszów z Europy 	<p>Japończyków wobec modernizacji państwa</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak klęska Rosji w wojnie z Japonią wpłynęła na sytuację państwa i społeczeństwa rosyjskiego wyjaśnić, jaką politykę wobec Korei prowadzili Japończycy wskazać na mapie: Kanał Panamski, Pearl Harbor, zatokę Guantanamo, Kubę, Puerto Rico, Chiny, Nankin, Hongkong, Tybet, Japonię, Kioto, Edo / Tokio, Port Artur, wyspę Cuszimę, Mukden, Portsmouth, półwysep Liaodong, Mandżurię, Koreę
Przemiany gospodarcze i społeczne w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 19)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1867, 1895 postacie: Thomasa Alvy Edisona, Alfreda Nobla, Piotra Curie, Marii Skłodowskiej-Curie, Wilhelma Roentgena, braci Orville’a i Wilbura Wrightów najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1853, 1876 postacie: Alexandra Grahama Bella, Ignacego Łukasiewicza, Rudolfa Diesla, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: destylacja nafty, olej napędowy, konstrukcje żelbetonowe, drapacze chmur, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1882, 1903, 1911 postacie: Johna D. Rockefellera, Ludwika Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Williama Lindleya, Carla Benza, Gottlieba Daimlera 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1888 postacie: Michaela Faradaya, André Ampère’a, Ernsta Wernera von Siemens, Antoine’a Henriego Becquerela, Johna Dunlopa <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ignaza Semmelweisa, Antoniego Mikulicza-Radeckiego, Edmunda Biernackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: odczyn OB, curieterapia

	<p>drugiej połowy XIX i na początku XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje społeczne przemian gospodarczych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • kraje, które znalazły się w czołówce najlepiej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: era elektryczności, silnik elektryczny, telefon, ropa, benzyna, dynamit, Nagroda Nobla, radioaktywność, melioracja, mechanizacja rolnictwa, migracja, wodociągi, szczepionka, promienie X, rad, polon, metro, aeroplan • dlaczego okres drugiej połowy XIX i początku XX w. nazywamy erą elektryczności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i początku XX w. 	<p>automobil, migracje międzykontynentalne, imigracja</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego pierwsze wieżowce nazwano drapaczami chmur • wpływ stosowania nawozów sztucznych i mechanizacji na rozwój rolnictwa • przyczyny migracji ludności w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których nastąpił największy postęp technologiczny w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać przemiany w rolnictwie i przemyśle w drugiej połowie XIX w. • analizować źródła statystyczne 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjawisko naturalnej promieniotwórczości, akcje, dywidendy, giełda papierów wartościowych, koncerny, koncentracja kapitału, prawo antytrustowe, monopolizacja rynku, pasteryzacja, wścieklizna, usługi turystyczne, adaptacja społeczna • wpływ wynalazków i przemian gospodarczych na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • przyczyny zmiany w czołówce najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • na czym polegała koncentracja kapitału <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego USA stały się pierwszą gospodarczą potęgą świata na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kartele, syndykaty, trusty, antyseptyka, dwusuwowy silnik spalinowy, silnik wysokoprężny, gumowa opona, bicykl, agenci przedsiębiorstw przewozowych • dlaczego rosnące znaczenie potentatów finansowych niepokoiło polityków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować procesy migracyjne na świecie w połowie XIX i na początku XX w. • omówić formy koncentracji kapitału, które rozwinęły się w XIX w. • scharakteryzować rozwój komunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać wpływ postępu technologicznego na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie antyseptyki w medycynie • zagrożenie dla wolności gospodarczej wynikające z koncentracji kapitału <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić sposoby zastosowania odkryć naukowych Piotra Curie i Marii Skłodowskiej-Curie • ocenić wkład Polaków w rozwój nauki i techniki na świecie w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • ocenić wpływ postępu technologicznego na środowisko naturalne w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
--	--	---	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel tworzenia monopoli przez Standard Oil Company 		
Prądy kulturowe i ideowe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 20)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1889, 1895 • postacie: Karola Darwina, Józefa Konrada Korzeniowskiego / Josepha Conrada, Bolesława Prusa, Claude'a Moneta, Vincenta van Gogha, braci Auguste'a i Louisa Lumière, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina • główne kierunki w sztuce drugiej połowy XIX i początku XX w. • idee polityczne drugiej połowy XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: teoria ewolucji, pozytywizm, impresjonizm, analfabetyzm, szkoły koedukacyjne, kultura masowa, kinematograf, socjaldemokracja, nacjonalizm, antysemityzm, chadecja, emancypantki / entuzjastki • wpływ nauki i rozwoju gospodarczego na kulturę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1893 • postacie: Emila Zoli, Wiktora Hugo, Fiodora Dostojewskiego, Lwa Tołstoja, Jacka Londona, Gustava Klimta, Emmeline Pankhurst <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: naturalizm, modernizm, symbolizm, secesja, ekspresjonizm, prasa brukowa / prasa rewolwerowa, masowe partie polityczne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, egoizm narodowy, sufrażystki • przyczyny narodzin nowatorskich tendencji w różnych dziedzinach sztuki • dlaczego teoria ewolucji miała istotny wpływ na powstanie nowych prądów ideowych • przyczyny powstania szkół koedukacyjnych • znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1891, • postacie: Augusta Comte'a, Herberta Spencera, Gustawa Flauberta, Antoniego Czechowa, Marka Twaina, Leona XIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejentyzm, literatura fantastycznonaukowa, encyklika <i>Rerum novarum</i> • znaczenie procesu demokratyzacji dla powstania partii masowych • przyczyny wydania encykliki <i>Rerum novarum</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ pozytywizmu na literaturę i sztukę drugiej połowy XIX w. • opisać zjawisko demokratyzacji • przedstawić główne postulaty encykliki <i>Rerum novarum</i> • omówić metody działania sufrażystek 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karla Liebknechta, Róży Luksemburg, Eduarda Bernsteina, Alfreda Dreyfusa, Henryka Ibsena, Juliusza Verne'a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: futuryzm, program erfurcki, rewolucjoniści, rewizjoniści / reformiści • wpływ sprawy Dreyfusa na wzrost antysemityzmu we Francji • przyczyny rozwoju antysemityzmu w XIX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice ideowe między rewolucjonistami i rewizjonistami • wyjaśnić, dlaczego Juliusza Verne'a nazywa się prekursorem fantastyki naukowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Charles'a Baudelaire'a, Paula Verlaine'a, Arthura Rimbaud, Bronisławy Skłodowskiej, Theodora Herzla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: parnasizm, dekadentyzm, syjonizm • znaczenie ruchu emancypacji kobiet • przyczyny narodzin syjonizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany w kulturze w drugiej połowie XIX i na początku XX w.

	<ul style="list-style-type: none"> wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na likwidację analfabetyzmu przyczyny powstania ruchu emancypacji kobiet <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić idee polityczne drugiej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na życie ludzi miało pojawienie się kultury masowej wyjaśnić przyczyny ustanowienia 1 maja międzynarodowym świętem ludzi pracy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice w założeniach ideowych socjaldemokracji, narodowej demokracji oraz chadecji 		
Ziemie polskie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.					
Powstanie styczniowe (rozdz. 21)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 22 I 1863, 1863–1864, 1864 postacie: cara Aleksandra II, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta przyczyny wybuchu powstania styczniowego decyzje zawarte w <i>Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego</i> skutki powstania styczniowego charakter działań zbrojnych w czasie powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: odwilż posewastopolska, Czerwoni, Biali, żałoba narodowa, stan wojenny, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1856, II 1861, X 1862 postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja moralna, manifestacje patriotyczne, kółka konspiracyjne, Komitet Miejski, Komitet Centralny Narodowy, państwo podziemne, Rząd Narodowy oczekiwania i nadzieje Polaków związane z osobą cara Aleksandra II cel organizowania manifestacji patriotycznych dłaczego mogła pięciu poległych odgrywać istotną rolę w pamięci 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II 1863, III 1864 postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Zygmunta Padlewskiego, Leopolda Kronenberga, wielkiego księcia Konstantego Romanowa, Michała Murawjowa, Fiodora Berga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ugodowcy, tzw. żubry kresowe, Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Towarzystwo Rolnicze, namiestnik, repolonizacja administracji i sądownictwa, Szkoła Główna Warszawska, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: VIII 1864 postacie: Aleksandra Sochaczewskiego, Michała Heidenreicha-Kruka, Józefa Hauke-Bosaka, François Rochebrune'a, Piusa IX, Stanisława Brzóska, Benedykta Dybrowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Ziemia i Wolność, żuawi śmierci dłaczego kwestia uwłaszczenia chłopów miała kluczowe znaczenie dla walk powstańczych <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: rabina Dow Ber Meiselsa, Jana Czerskiego, Aleksandra Czekanowskiego, Bronisława Piłsudskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: katorżnicy polska diaspora, powstanie zabajkalskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić stosunek społeczności żydowskiej do sprawy polskiej w przededniu powstania styczniowego ocenić znaczenie powstania styczniowego dla

	<p>branka, Tymczasowy Rząd Narodowy, <i>Manifest</i>, dyktator, partyzantka, insurekcja, zsyłki, katorga, konfiskaty, ukazy uwłaszczeniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny ogłoszenia branki z inicjatywy Aleksandra Wielopolskiego • różnice w programach Białych i Czerwonych • konieczność prowadzenia walk partyzanckich przez powstańców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działania zbrojne w czasie powstania styczniowego • przedstawić skutki powstania styczniowego 	<p>polskich patriotów w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie żałoby narodowej dla demonstrowania uczuć patriotycznych • skutki przyłączenia się Białych do powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację społeczno-polityczną w zaborze rosyjskim przed wybuchem powstania styczniowego • wyjaśnić symbolikę godła powstańczego 	<p>konwencja Alvenslebena</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele polityki Aleksandra Wielopolskiego • przyczyny i skutki zawarcia przez Rosję układu z Prusami zwanego konwencją Alvenslebena • dlaczego ogłoszenie ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów miało istotne znaczenie dla upadku powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stanowisko Aleksandra II w sprawie polskiej niepodległości • scharakteryzować organizację polskiego państwa podziemnego w czasie powstania styczniowego • wskazać na mapie główne tereny działań zbrojnych prowadzonych przez powstańców i miejsca najważniejszych bitew 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę i dokonania Romualda Traugutta • wyjaśnić, dlaczego żuawi śmierci byli uważani za jeden z najlepszych oddziałów powstania styczniowego • ocenić postawy społeczeństwa polskiego wobec powstania styczniowego • zająć stanowisko w dyskusji, czy powstanie styczniowe miało szansę zwycięstwa i je uargumentować • ocenić społeczne i ekonomiczne skutki uwłaszczenia chłopów w Królestwie Polskim • wyjaśnić, dlaczego Aleksandra Sochaczewskiego nazywamy malarzem syberyjskiej katorgi • omówić stosunek rządów i narodów europejskich do powstania styczniowego 	<p>kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że jedynymi beneficjentami powstania styczniowego byli chłopci, i uzasadnić swoją decyzję • scharakteryzować wkład polskich zesłańców w badania geologiczne Syberii • wymienić utwory literackie, malarskie, filmy związane tematyką z powstaniem styczniowym
Królestwo Polskie i ziemie zabrane po powstaniu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1865, 1879–1897 • postać: Aleksandra Apuchtina 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866–1869 • postaci: Aleksandra Hercena, Leona XIII 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1875 • postać: Stanisława Piotrowicza 	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Piotra Żylińskiego

<p>styczniowym (rozd. 22)</p>	<ul style="list-style-type: none"> represje, które władze rosyjskie zastosowały wobec uczestników powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: represje, stan wojenny, katorga, konfiskata mienia, rusyfikacja, noc apuchtinowska, kurator oświaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić represje zastosowane przez władze rosyjskie wobec uczestników powstania styczniowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: unifikacja, przymusowe osiedlenie, depolonizacja, Kraj Nadwiślański dłaczego rusyfikacja szkolnictwa spotkała się z brakiem akceptacji i buntem ze strony uczniów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić politykę rusyfikacji w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych wyjaśnić, na czym polegała unifikacja Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim wymienić instytucje polskie zlikwidowane przez władze rosyjskie po upadku powstania styczniowego scharakteryzować zmiany w szkolnictwie na terenie Królestwa Polskiego w okresie tzw. nocy apuchtinowskiej wyjaśnić, co miała symbolizować nazwa Kraj Nadwiślański, którą zastąpiono nazwą Królestwo Polskie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: język wykładowy, Carski Uniwersytet Warszawski, Kolegium Duchowne, kasata zakonów, Cerkiew greckokatolicka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać podobieństwa i różnice w sytuacji Polaków w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych po powstaniu styczniowym wyjaśnić, na czym polegała utrata autonomii przez Królestwo Polskie wyjaśnić, na czym polegał proces depolonizacji w urzędach wyjaśnić, dlaczego największy nacisk na rusyfikację kładziono w oświacie scharakteryzować politykę władz rosyjskich wobec Cerkwi greckokatolickiej na terenie Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> postać: Adama Stanisława Krasieńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konwersja, indywidualna strategia oporu, litewski ruch narodowy dłaczego wielu Rosjan powstanie styczniowe traktowało jako „imponujący akt polskiej niewdzięczności” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zmianę stosunku wielu Rosjan do Polaków po powstaniu styczniowym (nasilenie postaw szowinistycznych) scharakteryzować postawy Polaków wobec rusyfikacji omówić politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego na ziemiach zabranych po upadku powstania styczniowego omówić proces rusyfikacji widoczny w przestrzeni 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić budowle, które wzniesiono w Warszawie po upadku powstania styczniowego, będące symbolami rosyjskiego panowania ocenić skuteczność polityki rusyfikacji zastosowanej wobec polskiego społeczeństwa
-------------------------------	--	--	---	--	--

				publicznej na przykładzie pałacu Staszica	
Ziemie zaborów austriackiego i pruskiego po powstaniu styczniowym (rozdz. 23)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866, 1886, 1901 • postaci: Agenora Gołuchowskiego, Michała Drzymały • warunki funkcjonowania autonomii galicyjskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Krajowy, adres do tronu, polonizacja administracji, kulturkampf, germanizacja, Provinz Posen, Komisja Kolonizacyjna, strajk dzieci we Wrześni • na czym polegał protest Michała Drzymały • przyczyny ogłoszenia przez Sejm Krajowy adresu do tronu w 1866 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę władz pruskich wobec nauczania w języku polskim • wyjaśnić, czym była autonomia galicyjska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1873, 1876, 1885–1886 • postaci: Kazimierza Badeniego, Mieczysława Ledóchowskiego • formy walki mieszkańców zaboru pruskiego o zachowanie języka polskiego, religii i polskiego stanu posiadania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polski lojalizm, parcelacja, rugi pruskie • dlaczego polityka kulturkampfu miała na terenie zaboru pruskiego ostrze antypolskie • dlaczego rugi pruskie spotkały się z ostrym sprzeciwem opinii międzynarodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawę arcybiskupa Mieczysława Ledóchowskiego wobec władz pruskich • opisać postawy Polaków wobec germanizacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1861, 1894 • postaci: Alfreda Potockiego, Michała Bobrzyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyplom państwowy, patent lutowy, federalizacja, kraje koronne, autonomia, namiestnik, Rada Państwa, Koło Polskie, minister do spraw Galicji, Landtag, Reichstag, Związek Popierania Niemczyzny w Marchiach Wschodnich – Hakata • znaczenie decyzji zawartych w patencie lutowym dla federalizacji państwa austriackiego • na czym polegały dalekosiężne skutki działalności Hakaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawy Polaków wobec polityki władz zaborczych w Galicji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1908 • postaci: Juliana Dunajewskiego, Bronisławy Śmidowicz <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wybory kurialne, Wydział Krajowy, Rada Szkolna Krajowa, karty wyborcze, korupcja, ustawa kagańcowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić pozycję Polaków w monarchii Habsburgów • wyjaśnić sytuację międzynarodową państwa Habsburgów, w której doszło do wprowadzenia autonomii galicyjskiej • ocenić funkcjonowanie kurialnego systemu wyborczego w Galicji 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie znaczenie dla zachowania tożsamości narodowej Polaków w Galicji miał dostęp do szkolnictwa, urzędów i sądownictwa w języku polskim • omówić symboliczne znaczenie wozu Drzymały w polskiej kulturze • wymienić przykłady działań przedstawicieli władz polskich w Galicji, w których była widoczna ich niezależność od władz wiedeńskich • porównać politykę Prus i Austrii wobec mieszkańców dawnych ziem polskich

			<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę władz zaboru pruskiego wobec Polaków 		
Przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. (rozd. 24)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1851 postacie: Stanisława Lilpopa, Leopolda Kronenberga, Hipolita Cegielskiego okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz gałęzie przemysłu, które się tam rozwijały <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: granica celna, Łódzki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Dąbrowskie, Staropolski Okręg Przemysłowy, Bank Handlowy, urbanizacja, uwłaszczenie, modernizacja znaczenie zniesienia granicy celnej z Rosją dla rozwoju gospodarczego Królestwa Polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny przemian gospodarczych w ziemiach polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Karola Scheiblera, Izraela Poznańskiego największe miasta na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Białostocki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Borysławskie, Zagłębie Krakowskie znaczenie napływu kapitału zagranicznego w latach 70. XIX w. dla industrializacji Kongresówki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. i wskazać je na mapie omówić rolę Łódzkiego Okręgu Przemysłowego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Bernarda Hantkego, Piotra Wawrzyniaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ziemiaństwo, drobnomieszczaństwo, inteligencja, burżuazja, robotnicy, chłopci, spółki parcelacyjne, spółdzielnie rolnicze znaczenie rozwoju polskich przedsiębiorstw w Wielkopolsce dla budowania polskiej tożsamości narodowej pod zaborem pruskim przyczyny powstania nowych grup zawodowych i nowych klas społecznych znaczenie krzewienia kultury rolnej dla modernizacji rolnictwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować działalność gospodarczą Hipolita Cegielskiego scharakteryzować kierunki polskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1889 postacie: Ferdinanda Schichaua, Franciszka Stefczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: społeczeństwo industrialne, struktura własności ziemi, serwituty, kultura rolna, rozdrobnione gospodarstwa, kasy pożyczkowo-zapomogowe, krakus dłaczego Galicja do lat 80. XIX w. nie miała możliwości wkroczenia w fazę industrializacji przyczyny różnic w rozwoju rolnictwa w poszczególnych zaborach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać zmiany społeczno-gospodarcze w poszczególnych zaborach wskazać główne problemy przemysłu Galicji w latach 50. XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Konstantego Rudzkiego, Ludwika Zieleniewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego serwituty stanowiły zagadnienie sporne między dworem i wsią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki rozwoju przemysłu w zaborach pruskim i austriackim rozstrzygnąć, czy słusznie Łódź uznano za jeden z symboli procesów urbanizacyjnych zachodzących na ziemiach polskich, i uzasadnić swoją odpowiedź porównać proces urbanizacji w trzech zaborach scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą na wsi

	w drugiej połowie XIX w.		emigracji zarobkowej w drugiej połowie XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne problemy społeczne w Warszawie drugiej połowy XIX w. opisać wpływ industrializacji na przemiany społeczne w poszczególnych zaborach 	w poszczególnych zaborach <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego w kulturze i historii polskiej zakorzenił się obraz krakusa jako symbolu polskości i patriotyzmu
Ruchy polityczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 25)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1892, 1893, 1895, 1900 postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława Limanowskiego, Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Róży Luksemburg, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfantego, Wincentego Witosa partie polityczne powstałe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. główne postulaty partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. głównych działaczy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: praca organiczna, praca 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1869, 1882 postacie: Michała Bobrzyńskiego, Ludwika Waryńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stańczycy, <i>Teka Stańczyka</i>, trójlojalizm, liberałowie, Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat – I Proletariat, ogólnoswiatowa rewolucja, bibuła, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL), Liga Polska, Liga Narodowa (LN), asymilacja Żydów na czym polegała postawa legalistyczna cele, które stawiali sobie pozytywiści / organiczni różnice programowe między PPS i SDKPiL 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1897 postacie: Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Hermana Liebermana, Zygmunta Balickiego, Marii i Bolesława Wysłouchów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „pokolenie niepokornych”, stronnictwo wszechpolskie, Związek Młodzieży Polskiej Zet (ZMP Zet), Uniwersytet Latający, Polska Partia Socjaldemokratyczna Galicji i Śląska (PPSD), Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Floriana Ziemiałkowskiego, Kazimierza Grocholskiego, Ludwika Kulczyckiego, Feliksa Perla, Stanisława Mendelsona, Jakuba Bojko, Jana Stapińskiego, Stanisława Stojałowskiego organy prasowe partii powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: II Proletariat, Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół, PSL-Piast, PSL-Lewica, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rezultaty polityki ugodowców w Królestwie Polskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Tadeusza Regera, Edwarda Abramowskiego, Aleksandra Sulkiwicza, Ludwika Popławskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo Oświaty Narodowej (TON) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób pieśń <i>Czerwony sztandar</i> odzwierciedlała główne postulaty ruchu socjalistycznego porównać programy polskich ruchów politycznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w., wskazując

	<p>u podstaw, pozytywiści / organiczni, alfabetyzacja, emancypacja kobiet, strajk, terror, anarchizm, blankizm, Polska Partia Socjalistyczna, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego (SDKP), Stronictwo Narodowo-Demokratyczne (SND), Narodowa Demokracja, endecja, Stronictwo Ludowe (SL)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić programy pierwszych polskich partii politycznych działających pod zaborami 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić tezy zawarte w <i>Tece Stańczyka</i> przedstawić stosunek poszczególnych ugrupowań politycznych do kwestii niepodległościowej przedstawić główne postulaty dotyczące niepodległości prezentowane przez Ligę Polską 	<ul style="list-style-type: none"> dłaczego Galicja stała się głównym ośrodkiem polskich konserwatystów dłaczego na przełomie lat 70. i 80. XIX w. propozycje polskich liberałów i konserwatystów zaczęły się wyczerpywać dłaczego początki ruchu ludowego związane są z Galicją różnice w programach pierwszych organizacji narodowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces formowania się nowoczesnych ruchów politycznych na ziemiach polskich wymienić cele, które stawiało sobie Polskie Stronictwo Ludowe 	<p>w drugiej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sylwetki najważniejszych działaczy politycznych polskiej lewicy omówić rolę Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w ruchu niepodległościowym 	<p>podobieństwa i różnice</p>
<p>Rewolucja 1905–1907 i polskie organizacje niepodległościowe (rozd. 26)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1905–1907 postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego przyczyny i następstwa wybuchu rewolucji 1905–1907 w Rosji przyczyny i następstwa rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: I 1905, 1908, 1910 postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Koło Polskie w Dumie, Związek Walki Czynnej (ZWC), Towarzystwo Strzelec, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1881, X 1905 postacie: Aleksandra II, Aleksandra III, Mikołaja II, Aleksandra Kiereńskiego, Włodzimierza Lenina, Piotra Stołypina <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1911, 1912 postacie: Ignacego Hryniewieckiego, Sergiusza Witte, Zofii Owczarek-Jagodzińskiej, Georgija Skałona, Mariana Żegoty Januszajtisa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Amelii Piwko, Pauliny Klinowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne ugrupowania polityczne działające w carskiej

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „krwawa niedziela”, kalendarz juliański, petycja, Duma Państwowa, strajk szkolny, Organizacja Bojowa • przyczyny odrodzenia nastrojów niepodległościowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ rewolucji w Rosji 1905–1907 na sytuację Polaków w zaborze rosyjskim 	<p>Związek Strzelecki, „czwarte powstanie”, „pierwsza rewolucja”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego rewolucję 1905 r. w Królestwie Polskim nazywano „czwartym powstaniem” • dlaczego Roman Dmowski uważał Niemcy za głównego wroga Polski • dlaczego Galicja była głównym miejscem tworzenia organizacji niepodległościowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić trzy wizje polityki względem caratu w 1905 r. – endecji, PPS i SDKPiL • scharakteryzować działalność Organizacji Bojowej 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Narodna Wola, narodnicy, Socjaliści Rewolucjoniści (SR), eserowcy, mienszewicy, bolszewicy, ukaz tolerancyjny, manifest październikowy, kadeci, „krawaty Stołypina”, miry, ziemstwa, PPS-Frakcja Rewolucyjna, PPS-Lewica • wpływ zamachu na życie Aleksandra II na politykę rosyjską • dlaczego doszło do rozłamu w PPS • dlaczego endecy wzięli udział w wyborach do Dumy Państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Rosji 1905–1907 • omówić konsekwencje rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego pod zaborem rosyjskim 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zarzewiacy, Polskie Drużyny Strzeleckie, Polska Macierz Szkolna, Tymczasowa Komisja Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (TKSSN), komendant związków strzeleckich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić działalność Polskiej Macierzy Szkolnej • wyjaśnić stosunek polskich ugrupowań politycznych do wyborów do Dumy Państwowej • scharakteryzować cele, skład i działalność TKSSN 	<p>Rosji w latach 1905–1907</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać cele najważniejszych organizacji niepodległościowych na ziemiach polskich działających przed wybuchem I wojny światowej • porównać przyczyny i przebieg rewolucji w latach 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim
<p>Kultura i nauka na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 27)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1905 • postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1871 • postacie: Maksymiliana Gierymskiego, Józefa Chełmońskiego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Józefa Ignacego Kraszewskiego, Włodzimierza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1896 • postacie: Stanisława Przybyszewskiego, Władysława Orkana, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Baudouina de Courtenay, Ludwika Zamenhafa,

	<p>Orzeszkowej, Marii Konopnickiej, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Jana Matejki, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Stanisława Witkiewicza, Jacka Malczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Heleny Modrzejewskiej, Marii Skłodowskiej-Curie, Michała Bobrzyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze dzieła polskich pisarzy, malarzy, kompozytorów w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • najważniejsze osiągnięcia Polaków w dziedzinie nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Literacka Nagroda Nobla, Młoda Polska, pozytywizm, witraże <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić pierwszych polskich laureatów Nagrody Nobla 	<p>Aleksandra Gierymskiego, Olgi Boznańskiej, Józefa Mehoffera, Karola Szymanowskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • cechy sztuki polskiego pozytywizmu • wartości, do których odwoływali się twórcy młodopolscy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akademia Umiejętności, historiografia • znaczenie twórczości Jana Matejki dla umacniania polskiej tożsamości narodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejszych twórców literatury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz podać przykłady ich dzieł • wyjaśnić, jaką rolę odegrała Akademia Umiejętności w rozwoju polskiej nauki 	<p>Tetmajera, Lucjana Rydla, Jana Kasprówicza, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dekadentyzm, Zielony Balonik, Jama Michalika, symbolizm, krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna • dlaczego Kraków stał się stolicą twórców młodopolskich • rolę, jaką odgrywały towarzystwa naukowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w sztuce polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • wyjaśnić różnicę w postrzeganiu przyczyn upadku Rzeczypospolitej przez krakowską i warszawską szkołę historyczną 	<p>Mieczysława Karłowicza, Feliksa Nowowiejskiego, Poli Negri</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kultura masowa, fotoplastykon • dlaczego sport jest jednym z najważniejszych elementów kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój kultury masowej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • scharakteryzować rozwój polskiej nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<p>Henryka Jordana, Karoliny Kocięckiej, Andrzeja Małkowskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ogrody jordanowskie, skauting <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Maria Skłodowska-Curie przetrwała kobietom szlaki w świecie nauki, oraz uzasadnić swoją odpowiedź • porównać warunki rozwoju polskiej kultury w trzech zaborach
--	---	---	---	---	--

Wielka Wojna i okres międzywojenny

<p>O dominację w Europie i na świecie (rozd. 28)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1882, 1907 • postaci: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I, Wilhelma II, Franciszka Józefa I, Aleksandra II, Aleksandra III, Mikołaja II • państwa, które zawarły trójporozumienie i trójprzymierze • konflikty, które zagrażały pokojowi na świecie na przełomie XIX i XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: suwerenność, trójprzymierze, konwencja wojskowa, trójporozumienie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1873, 1879, 1881, 1904 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sojusz trzech cesarzy, sojusz w Schönbrunn, dwuprzymierze, <i>entente cordiale</i>, traktat trójcesarski, bismarckowski system sojuszy • dlaczego Włosi przyjęli sojusz oferowany im przez II Rzeszę • co zaniepokoiło Rosję, gdy upubliczniono treść sojuszu dwuprzymierza • co spowodowało, że w 1904 r. Francja i Wielka Brytania przezwyciężyły wielowiekowy okres konfliktów i podpisały „serdeczne porozumienie” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia sojuszu w Schönbrunn • wyjaśnić, w jaki sposób sojusz trzech cesarzy z 1873 r. wpłynął na sytuację międzynarodową w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1877, 1878 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „chory człowiek Europy”, wojna rosyjsko-turecka, panslawizm, kongres pokojowy w Berlinie, „pigmeje Europy” • dlaczego Turcję nazywano „chorym człowiekiem Europy” • przyczyny wybuchu wojny rosyjsko-tureckiej w 1877 r. • znaczenie idei panslawizmu dla konfliktu na Bałkanach • dlaczego, mówiąc o małych bałkańskich narodach, Bismarck użył sformułowania „pigmeje Europy” • cel bismarckiego systemu sojuszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę trójprzymierza i trójporozumienia w kształtowaniu się sytuacji politycznej w Europie na przełomie XIX i XX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1905, 1911, 1912, 1913 • postać: Bernharda von Bülowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konferencja w Algeciras, pierwszy kryzys marokański, drugi kryzys marokański, kocioł bałkański, I wojna bałkańska, II wojna bałkańska, bałkanizacja, „pole bitewne Europy” na początku XX w., kryzys bałkański, aneksja, traktat pokojowy w Londynie, pokój w Bukareszcie • co oznaczały słowa Bernharda von Bülowa „Nikogo nie chcemy postawić w cieniu, ale domagamy się naszego miejsca pod słońcem” • dlaczego podział łupów po I wojnie bałkańskiej doprowadził do wybuchu II wojny bałkańskiej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „skok Pantery” • dlaczego Wilhelm II domagał się równości wszystkich państw w dostępie do dóbr Maroka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy postanowienia aktu trójprzymierza były sprzeczne z zawartymi wcześniej porozumieniami z Schönbrunn • wyjaśnić, jaką rolę wizerunkową odgrywało wybudowanie dwóch mostów upamiętniających sojusz francusko-rosyjski – w Paryżu mostu Aleksandra III i w Petersburgu mostu Trójcy Świętej • przedstawić cele wizyty Wilhelma II w Maroku • wskazać na mapie główne tereny
--	---	---	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces formowania się trójprzymierza • wymienić główne postanowienia aktu trójprzymierza • wymienić główne postanowienia <i>entente cordiale</i> 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny będące punktami zapalnymi w polityce europejskiej w przededniu I wojny światowej • wyjaśnić, czym był kocioł bałkański i jaki miał wpływ na sytuację w Europie na początku XX w. 	<p>działań zbrojnych w trakcie I i II wojny bałkańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany terytorialne na Bałkanach po I i II wojnie bałkańskiej • opisać kryzysy marokańskie, a następnie przedstawić ich wpływ na politykę międzynarodową
<p>Wielka Wojna 1914–1818 (rozd. 29)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1914, 1914–1918, 1917, 11 XI 1918 • postacie: Franciszka Ferdynanda, Woodrowa Wilsona • bezpośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej • strony walczące i państwa uczestniczące w Wielkiej Wojnie • nowe środki walki użyte w czasie I wojny światowej • konsekwencje I wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zamach, arcyksiążę, ultimatum, państwa centralne, ententa, alianci, I wojna światowa / Wielka Wojna, okopy, karabiny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 28 VI 1914, 28 VII 1914, III 1918 • postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna pozycyjna, wojna błyskawiczna, wojna psychologiczna, nieograniczona wojna podwodna, samoloty rozpoznawcze, samoloty myśliwskie, sterowce, bombowce • na czym polegała wojna pozycyjna • dlaczego Włosi przyłączyli się do wojny po stronie ententy • dlaczego USA przystąpiły do I wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1914, IX 1914, 1916 • postacie: Gawriła Principa, Aleksieja Brusilowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bitwa nad rzeką Marną, bitwa nad Somą, bitwa pod Verdun, bitwa pod Ypres, bitwa pod Tannenbergiem, bitwa pod Gorlicami, wojna manewrowa, druga bitwa nad Marną, ofensywa stu dni, wojna totalna, pokój w Brześciu nad Bugiem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg walk na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1915, VII–VIII 1918 • postać: Raymonda Poincarégo, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bitwa na półwyspie Gallipoli, operacja desantowa, nacjonalistyczny ruch młodoturecki, eksterminacja Ormian, ludobójstwo, czystki etniczne, grypa hiszpanka, reglamentacja żywności, czarny rynek, ferment społeczny • cel bitwy na półwyspie Gallipoli • przyczyny konfliktu między ruchem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Augusta von Mackensena, Arthura Zimmermanna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: eskadra La Fayette'a <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Wielką Wojnę można uznać za najkrwawszy konflikt w historii, i uzasadnić odpowiedź • ocenić, czy słusznie bitwa pod Verdun jest uważana za jedną z największych tragedii w dziejach Francji

	<p>maszynowe, gazy bojowe, maski przeciwgazowe, czołgi / tanki, U-Booty / okręty podwodne, morale żołnierzy, dezercja, rady żołnierskie, rewolucja, rozejm w Compiègne</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego zabicie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda doprowadziło do wybuchu I wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie strony i państwa walczące w I wojnie światowej • wskazać zwycięzców i pokonanych w Wielkiej Wojnie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastawienie Europejczyków do wojny • opisać przemiany w sztuce wojennej w latach 1914–1918 	<p>poszczególnych frontach I wojny światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę w charakterze działań zbrojnych na froncie wschodnim i zachodnim • wskazać na mapie przebieg frontów i miejsca największych bitew I wojny światowej 	<p>młodotureckim i Ormianami</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski państw centralnych w I wojnie światowej • scharakteryzować obraz powojennej Europy, uwzględniając sytuację społeczną, polityczną i gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę wojsk złożonych z Afroamerykanów i żołnierzy pochodzących z kolonii w działaniach I wojny światowej • scharakteryzować sytuację, która doprowadziła do ludobójstwa Ormian
<p>Rewolucje rosyjskie (rozd. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1917 • postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina • dwie rewolucje rosyjskie, do których doszło w 1917 r. • rezultat rewolucji lutowej i rewolucji październikowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja lutowa, rewolucja październikowa, bolszewicy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 8 III /23 II 1917, 6/7 XI / 24/25 X 1917, III 1918 • postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mienszewicy, eserowcy, kadeci, Pałac Zimowy, Armia Czerwona, państwo federacyjne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IV 1917 • postać: Lwa Trockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tezy kwietniowe, bojówki militarne, Czerwona Gwardia, Rada Komisarzy Ludowych, dekret o pokoju, dekret o ziemi, rozpędzenie konstytuandy, eksport rewolucji, traktat pokojowy w Brześciu nad Bugiem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1918–1923 • postacie: Aleksandra Kołczaka, Antona Denikina, Piotra Wrangla, Nikołaja Judenicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyktatura proletariatu, wojna domowa, biali, powstanie marynarzy Floty Bałtyckiej w Kronsztadzie, Ekspedycja 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy bolszewicy w rzeczywistości byli reprezentantami ludu, oraz uzasadnić odpowiedź • wskazać różnice między terrorem w Rosji za czasów Lenina i we Francji za czasów Robespierre’a • wyjaśnić, cel ekspedycji wojsk

	<p>Piotrogrodzka Rada Robotnicza i Żołnierska, Rząd Tymczasowy, dwuwładza, abdykacja, rady / sowiety, Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wybuchu rewolucji lutowej i październikowej • pokazać na mapie zasięg terytorialny ZSRS w 1922 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • co doprowadziło do zamordowania mnicha Grigorija Rasputina • dlaczego car Mikołaj II abdykował <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić programy ugrupowań politycznych czasu rewolucji rosyjskich • przedstawić rolę robotników w rewolucji lutowej • scharakteryzować okres dwuwładzy w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego car Mikołaj II zmienił nazwę Petersburg na Piotrogród • co doprowadziło do zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w przewrocie bolszewickim odegrały Niemcy • przedstawić postulaty zawarte w tezach kwietniowych • wymienić postanowienia dekretu o pokoju i dekretu o ziemi 	<p>Nieźwiedź Polarny, Mitteleuropa, czwórprzymierze</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego USA zdecydowały o wysłaniu ekspedycji wojskowej do Rosji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dyktaturę proletariatu • wyjaśnić, jaką rolę w sprawowaniu władzy przez bolszewików odgrywał terror • przedstawić przebieg wojny domowej w Rosji • wskazać na mapie rejony walk z tzw. białymi generałami 	<p>amerykańskich w Rosji</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie pokoju brzeskiego dla dalszych losów Rosji • ocenić skutki wojny domowej w Rosji
<p>Polacy w czasie Wielkiej Wojny (rozd. 31)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 5 XI 1916, 1917 • postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Władysława Sikorskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona • polskie formacje wojskowe walczące na frontach Wielkiej Wojny • polskie orientacje polityczne w czasie I wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 VIII 1914, 14 VIII 1914 • postacie: wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Hansa von Beselera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odezwa, Legion Puławski, Legion Lubelski, Brygada Strzelców Polskich, I Korpus Polski, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1917, I 1918 • postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Deklaracja praw narodów Rosji, monarchia trialistyczna, Naczelny Komitet Narodowy (NKN), Komenda Legionów, komendant 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 3 VI 1918 • postać: Józefa Kucharzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Brześciu, błękitna armia, Kompania Bajonczyków, Legia Cudzoziemska, Komitet Narodowy Polski w Lozannie, deklaracja Francji i Wielkiej Brytanii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Zygmunta Wielopolskiego, Władysława Leopolda Jaworskiego, Leona Bilińskiego, Juliusza Leo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy można uznać, że odezwa wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza wzywała Polaków

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: I Kompania Kadrowa, Komitet Narodowy Polski (KNP), Legiony Polskie, Akt 5 listopada, Armia Polska we Francji, Armia Hallera, 13. punkt orędzia prezydenta USA do Kongresu dłaczego Polacy wiązali nadzieje na odzyskanie niepodległości z wybuchem Wielkiej Wojny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować orientacje polityczne Polaków przed wybuchem wojny 	<p>Ukraińska Republika Ludowa</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego działania I Kompanii Kadrowej nie spotkały się z poparciem mieszkańców Królestwa Polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić obietnice wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza zawarte w odezwie z sierpnia 1914 r. wyjaśnić, jakie polskie siły polityczne poparły Rosję w 1914 r. wyjaśnić, jaką rolę miał pełnić Komitet Narodowy Polski powstały w 1914 r. wymienić polskie formacje, które walczyły u boku Rosji w czasie I wojny światowej wyjaśnić cel ogłoszenia Aktu 5 listopada oraz scharakteryzować decyzje w nim zawarte 	<p>I Brygady, Polska Organizacja Wojskowa (POW), II i III Brygada Legionów Polskich, akt dwóch cesarzy, Rada Regencyjna, generał-gubernator, Polnische Wehrmacht, kryzys przysięgowy, internowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> co było rzeczywistym celem bolszewików, gdy ogłaszali Deklarację praw narodów Rosji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania I Kompanii Kadrowej ocenić decyzję Józefa Piłsudskiego, która doprowadziła do kryzysu przysięgowego wskazać na mapie miejsca internowania legionistów po kryzysie przysięgowym 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny, dla których Francja i Wielka Brytania wydały deklarację w sprawie polskiej dopiero w 1918 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie dla Polaków 13. punktu orędzia prezydenta Wilsona scharakteryzować stanowiska mocarstw wobec sprawy polskiej w latach 1914–1918 wymienić trudności, z jakimi musieli się borykać mieszkańcy ziem polskich zniszczonych w czasie I wojny światowej 	<p>do tworzenia oddziałów zbrojnych i walki w boku Rosji, oraz uzasadnić odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy Komitet Narodowy Polski powstały w Lozannie był reprezentacją polityczną wszystkich Polaków, oraz uzasadnić odpowiedź wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych podczas Wielkiej Wojny z udziałem polskich legionistów przedstawić rolę Legionów Polskich w działaniach zbrojnych w czasie I wojny światowej określić straty ludnościowe poniesione przez Polaków w czasie I wojny światowej
<p>Koniec wojny i ład wersalski (rozd. 32)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1919 postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Davida Lloyd George’a, Georges’a Clemenceau 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: I 1919, 28 VI 1919 postać: Vittoria Emanuele’a Orlanda <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1922, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: traktat w Trianon, układ 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1920, 1921–1922 postacie: Mustafy Kemala, Arthura Balfoura 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy do konferencji paryskiej można odnieść stwierdzenie, że

	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia traktatu wersalskiego • państwa, których politycy tworzyli tzw. Wielką Czwórkę • nowe państwa powstałe po I wojnie światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pacyfizm, konferencja pokojowa w Paryżu, plebiscyty, Liga Narodów, traktat wersalski, Wolne Miasto Gdańsk, strefa zdemilitaryzowana, reparacje wojenne • cel utworzenia Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu wersalskiego • wymienić główne postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Weimarska, Wielka Czwórką, zasada samostanowienia narodów, rewizjonizm, Zagłębie Saary, mały traktat wersalski, terytoria mandatowe, nowy układ geopolityczny, ład wersalski • przyczyny rozpadu Austro-Węgier • przyczyny powstania Republiki Weimarskiej • przyczyny utraty pozycji światowych liderów przez Wielką Brytanię i Francję • dlaczego delegacja Rosji nie została zaproszona na konferencję paryską • zasady systemu bezpieczeństwa postulowane przez prezydenta Wilsona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego postanowienia traktatu wersalskiego miały dla Niemiec istotne konsekwencje gospodarcze • wskazać na mapie nowe państwa powstałe w wyniku rozpadu Austro-Węgier • wskazać na mapie nowe państwa, które powstały 	<p>w Rapallo, układ w Locarno, pakt reński, Eupen, Malmédy, Szlezwik, Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców (Królestwo SHS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny popularności idei pacyfistycznych • dlaczego I wojna światowa wpłynęła na emancypację kobiet • przyczyny decyzji o przeprowadzeniu plebiscytu na danym obszarze • różnicę w stanowisku Francji i Wielkiej Brytanii w stosunku do Niemiec na konferencji paryskiej • cel podpisania tzw. małego traktatu wersalskiego • dlaczego wśród Węgrów wciąż jest żywa trauma spowodowana układem podpisanym w Trianon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był system wersalski i jakie miał znaczenie dla polityki międzynarodowej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Turecka, traktat w Saint-Germain-en-Laye, traktat w Neuilly-sur-Seine, traktat w Sèvres, osadnicy żydowscy, kibuce, konferencja w Waszyngtonie, system waszyngtoński • dlaczego Liga Narodów nie spełniła pokładanych w niej nadziei • dlaczego układ w Rapallo stanowił zagrożenie dla ładu wersalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę państw ententy względem państw centralnych (poza Niemcami) po zakończeniu Wielkiej Wojny • omówić znaczenie konferencji waszyngtońskiej dla pokoju na świecie • scharakteryzować znaczenie paktu reńskiego dla pokoju w Europie 	<p>nieobecni nie mają racji, a silniejszy może więcej, oraz uzasadnić odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był mały traktat wersalski • wyjaśnić kwestię Palestyny w polityce międzynarodowej po I wojnie światowej • wyjaśnić, dlaczego o traktacie pokojowym podpisanym w Wersalu mówiono, że „stworzył nową wojnę”
--	---	---	--	--	---

		z ziem Cesarstwa Rosyjskiego	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zmiany na mapie politycznej świata po I wojnie światowej 		
Gospodarka w dwudziestoleciu międzywojennym (rozd. 33)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1929 • postać: Franklina Delano Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system kartkowy, inflacja, hiperinflacja, akcje, giełda, wielki kryzys, bezrobocie, koniunktura gospodarcza, ustawodawstwo socjalne, New Deal • jakie działania państwa przyczyniają się do wzrostu inflacji • dlaczego skutki kryzysu, który rozpoczął się w USA, szybko odczuły państwa europejskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1933, 1935 • postać: Henry’ego Forda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: nadprodukcja, spekulacje, krach na giełdzie w Nowym Jorku, „czarny czwartek”, nożycy cen • dlaczego Stany Zjednoczone stały się najsilniejszą gospodarką świata po I wojnie światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację społeczno-gospodarczą na świecie po Wielkiej Wojnie • omówić przebieg „czarnego czwartku” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 24 X 1929 • postać: Ala Capone <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prohibicja, przestępczość zorganizowana, interwencjonizm • dlaczego prohibicja przyczyniła się do wzrostu przestępczości zorganizowanej • dlaczego dochodziło do licznych samobójstw właścicieli firm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dobre i złe strony wprowadzenia prohibicji przez władze amerykańskie • scharakteryzować założenia planu New Deal 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Johna Maynarda Keynesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pauperyzacja, stopa bezrobocia, neomerkantylizm, ceny dumpingowe, „wioski Hoovera” • dlaczego państwa zaczęły stosować politykę neomerkantylną • dlaczego załamanie gospodarcze doprowadziło do kryzysu demokracji parlamentarnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wielki kryzys • wyjaśnić, jak kryzys gospodarczy w Niemczech po I wojnie światowej wpłynął na wartość pieniądza • wyjaśnić, w jaki sposób New Deal przyczynił się do wyjścia USA z zapaści gospodarczej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Florence Owens Thompson <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zdjęcie przedstawiające Florence Owens Thompson stało się jedną z ikon wielkiego kryzysu • wymienić społeczne i polityczne skutki wielkiego kryzysu gospodarczego na świecie

<p>Faszyzm we Włoszech (rozdz. 34)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1922 • postać: Benita Mussoliniego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demagog, populizm, rządy autokratyczne / autorytarne, faszyzm, marsz czarnych koszul, marsz na Rzym, dyktator, wódz / duce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny odejścia części państw europejskich od demokratycznego modelu władzy • wymienić główne założenia doktryny faszystowskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1921, 1925 • postać: Giacomina Matteottiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Narodowa Partia Faszystowska (PNF), mactwa, państwo totalitarne, Wielka Rada Faszystowska • dlaczego faszyci po przejęciu władzy wprowadzili program robót publicznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować drogę Benita Mussoliniego do władzy • podać główne cele polityki włoskiej po przejęciu władzy przez faszystów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1923 • postać: Wiktora Emanuela III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Milicja Faszystowska, kult wodza / kult jednostki, Balilla <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę wewnętrzną faszystowskich Włoch • wyjaśnić, dlaczego faszystom zależało na tym, aby mieć wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1929 • postać: Gabriela d'Annunzio <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „ukradzione zwycięstwo”, pakt laterański, Państwo Watykańskie, eksterytorialność, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wypowiedź Gabriela d'Annunzio, o „ukradzionym (Włochom) zwycięstwie” • wyjaśnić, na czym polegał fenomen popularności i kultu Mussoliniego we Włoszech • przedstawić pozycję Kościoła katolickiego w państwie włoskim • scharakteryzować politykę faszystowskich Włoch względem Kościoła katolickiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Luigiego Facy, Óscara Carmony <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki, które umożliwiły przejęcie władzy dyktatorom w Europie • przedstawić rolę propagandy w państwie faszystowskim • wyjaśnić, jakim celem miała służyć architektura propagowana przez faszystów we Włoszech • omówić, na czym polegał projekt stworzenia „nowego człowieka” w faszystowskich Włoszech
<p>Nazizm. Niemcy Hitlera (rozdz. 35)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1920, 1933 • postać: Adolfa Hitlera <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1919, 1923, 1925, 1926, 1929 • postacie: Wilhelma II, Ericha Ludendorffa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1934, 1935 • postacie: Gustava Stresemanna, Ernsta Röhma 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1938 • postacie: Friedricha Eberta, Karla Liebknechta, Róży 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Walthera Rathenaua <p>Uczeń potrafi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotnicza (NSDAP), narodowy socjalizm, nazizm, rasizm, rasistowska koncepcja ras, III Rzesza, państwo totalitarne, kanclerz, Führer, antysemityzm, obozy koncentracyjne, Tajna Policja Państwowa / Gestapo, propaganda, indoktrynacja • na jakich działaniach włoskich faszystów wzorował się Hitler organizując pucz w Monachium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Weimarska, rewizja traktatu wersalskiego, hiperinflacja, reforma walutowa, okupacja Zagłębia Ruhry, traktat w Locarno, Liga Narodów, pucz w Monachium, <i>Mein Kampf</i>, Oddziały Ochronne (SS) • o czym świadczyło przystąpienie Niemiec do Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Adolf Hitler doszedł do władzy • omówić główne założenia ideologii nazistowskiej zawarte w <i>Mein Kampf</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Oddziały Szturmowe (SA), „nadludzie”, „rasa panów”, „przestrzeń życiowa”, Reichstag, delegalizacja, noc długich noży, ustawy norymberskie • wpływ problemów gospodarczych Republiki Weimarskiej na wzrost popularności partii prawicowych • dlaczego okres sprawowania władzy kanclerskiej przez Gustava Stresemanna nazywano tłustymi latami • jak Hitler wykorzystał politycznie podpalenie Reichstagu • przyczyny zorganizowania nocy długich noży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę kanclerza Gustava Stresemanna • przedstawić drogę Adolfa Hitlera do władzy 	<p>Luksemburg, Josepha Goebbelsa, Paula von Hindenburga</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bunt marynarzy w Kilonii, abdykacja, Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD), Związek Spartakusa, Freikorpsy, Hitlerjugend, Związek Niemieckich Dziewcząt, <i>gleichschaltung</i>, Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy, aryżacja, pogrom, „noc kryształowa” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację w Niemczech po Wielkiej Wojnie • omówić wpływ partii nazistowskiej na życie społeczne w Niemczech • omówić politykę nazistów wobec Żydów • przedstawić rolę propagandy w działaniach nazistów • wyjaśnić, dlaczego naziści kładli duży 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić model społeczeństwa i narodu, jaki propagowali naziści • rozstrzygnąć, czy słowa żyjącego w XIX w. Heinricha Heinego: „Tam, gdzie pali się książki, w końcu będzie się palić ludzi” można uznać za prorocze, oraz uzasadnić odpowiedź • rozstrzygnąć, czy istnieje związek między wzrostem popularności NSDAP a kryzysem gospodarczym, oraz uzasadnić odpowiedź
--	--	---	--	---	---

				nacisk na wychowanie dzieci i młodzieży w duchu narodowego socjalizmu	
Komunizm w ZSRS (rozdz. 36)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1939 • postacie: Józefa Stalina, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS), komunista, Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych (NKWD), kolektywizacja rolnictwa, sowchozy, kołchozy, kułak / „wróg ludu”, Wielki Głód <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ustrój ZSRS 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1921 • postacie: Aleksieja Stachanowa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: walka klasowa, Czeka / policja polityczna, Państwowy Zarząd Polityczny (GPU), komunizm wojenny, dekret o ziemi, nacjonalizacja, Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP), gospodarka komunistyczna, upaństwowienie środków produkcji, gospodarka planowa • czym charakteryzowała się gospodarka komunistyczna • dlaczego wielki nacisk kładziono na rozwój przemysłu ciężkiego, w tym zbrojeniowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać politykę gospodarczą państwa radzieckiego w okresie komunizmu wojennego i NEP-u 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 1932–1933, 1936, 1937–1938 • postacie: Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa, Aleksandra Sołżenicyna, Siergieja Kirowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Komisarzy Ludowych, Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) – WKP(b), wielka czystka, procesy pokazowe, operacja polska, łagry, Gułag / Główny Zarząd Poprawczych Obozów, Archipelag Gułag • jaką rolę pełnił Gułag • pretekst, który posłużył Stalinowi do rozpoczęcia wielkiej czystki • cel, któremu służyły procesy pokazowe • dlaczego kolektywizacja rolnictwa doprowadziła do śmierci milionów ludzi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1934, 1935, 23 VIII 1939 • postacie: Michaiła Tuchaczewskiego, Iwana Majskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pieriedyszka, propaganda, ruch stachanowski, inwigilacja, paszporty wewnętrzne, indoktrynacja ideologiczna, ateizacja społeczeństwa, socrealizm, kult jednostki, dwustronne układy, układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow • cele ruchu stachanowskiego • dlaczego władze ZSRS walczyły z Cerkwią prawosławną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę zagraniczną ZSRS • wyjaśnić, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult Stalina 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Andrieja Wyszyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kanał Białomorsko-Bałtycki, „człowiek sowiecki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać kult Stalina z kultem jednostki w faszystowskich Włoszech oraz w III Rzeszy • omówić politykę zagraniczną ZSRS wobec krajów sąsiadujących z nim od zachodu • opisać zmiany w życiu społecznym i gospodarczym w ZSRS w latach 1922–1939

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Józef Stalin zwalczał Lwa Trockiego, oraz w jaki sposób go pokonał 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny Wielkiego Głodu na Ukrainie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego polityka gospodarcza ZSRS po dojściu Józefa Stalina do władzy spotykała się z negatywnym nastawieniem społeczeństwa • wyjaśnić sposoby walki z konkurentami politycznymi, które stosował Stalin • omówić politykę władz sowieckich wobec chłopów ukraińskich w latach 1932–1933 • wyjaśnić cel i przedstawić rezultaty operacji polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy polityki komunistów, które wskazują, że ZSRS był państwem totalitarnym • wyjaśnić, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult Stalina • ocenić działalność Feliksa Dzierżyńskiego w ZSRS • wymienić postanowienia układu o nieagresji między ZSRS i III Rzeszą • wymienić główne cechy socrealizmu 	
Na drodze do II wojny światowej (rozd. 37)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1938, IX 1938, 23 VIII 1939 • postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Neville’a Chamberlaina, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wehrmacht, Linia Maginota, polityka appeasementu, Anschluss, konferencja w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936, III 1938, IX 1938, III 1939 • postać: Édouarda Daladiera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: remilitaryzacja Nadrenii, Zaolzie, Protektorat Czech i Moraw, Ruś Zakarpacka, Słowacja <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936–1939, 1937 • postacie: Francisco Franco, António Salazara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: oś Berlin–Rzym, pakt antykominternowski, oś Berlin–Rzym–Tokio, pakt stalowy, II Republika Hiszpańska, Front Ludowy, Falanga 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1931, 1933, 1935 • postacie: Czang Kaj-szeka, Mao Zedonga, cesarza Hirohito <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cesarstwo Mandżukuo, Kuomintang, „zasada otwartych drzwi” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić ekspansję Japonii w Azji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Konrada Henleina, Edvarda Beneša <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Brygady Międzynarodowe, caudillo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić konsekwencje konfliktu w Chinach

	<p>Monachium, Kraj Sudecki, układ monachijski, rozbiór Czechosłowacji, niemiecko-sowiecki układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow, tajny protokół, upadek systemu wersalskiego, eksterytorialna autostrada, Wolne Miasto Gdańsk</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić uczestników i przedstawić postanowienia konferencji w Monachium wyjaśnić, na czym polegała polityka appeasementu prowadzona przez mocarstwa zachodnie wymienić żądania III Rzeszy wysuwane pod adresem Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić, jak doszło do zaboru Austrii przez III Rzeszę wyjaśnić, jak doszło do rozbioru Czechosłowacji omówić postanowienia zawarte w tajnym protokole paktu Ribbentrop–Mołotow 	<p>Hiszpańska, wojna domowa, Guernica, piąta kolumna, dyktator</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojny domowej w Hiszpanii omówić symboliczne znaczenie obrazu Pabla Picassa <i>Guernica</i> omówić znaczenie osi Rzym–Berlin–Tokio dla polityki międzynarodowej wskazać na mapie główne punkty zapalne europejskiej polityki w latach 1933–1939 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny i następstwa ataku Włoch na Etiopię wymienić wydarzenia, które w drugiej połowie lat 30. mogły świadczyć o tym, że świat podąża w kierunku nowej wojny 	<p>i Etiopii dla ludności cywilnej</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ekspansywną politykę III Rzeszy w latach 30. XX w. omówić międzynarodowy charakter wojny domowej w Hiszpanii
--	---	---	---	---	---

<p>Nauka i kultura w dwudziestoleciu międzywojennym (rozdz. 38)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Henry’ego Forda, Aleksandra Fleminga, Ludwika Hirszfelda, Alberta Einsteina, Irène Joliot-Curie, Jeana Frèdèricka Joliota-Curie, Tomasza Manna, Alberta Camusa, Michaiła Bułhakowa, Salvadora Dalego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: laicyzacja, konsumpcjonizm, kryzys wartości, relatywizm moralny, masowa produkcja, międzykontynentalne linie pasażerskie, transatlantyki, radar, elektryfikacja, hydroelektrownie, radiodbiorniki, telewizja, insulina, antybiotyk, penicylina, grupy krwi, przetaczanie krwi, kino, komiksy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój nowych środków transportu w dwudziestoleciu międzywojennym • wymienić główne osiągnięcia nauki i techniki w dwudziestoleciu międzywojennym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928 • postacie: Fredericka Granta Bantina, Bertolta Brechta, Władimira Majakowskiego, George’a Gershwina, Jaroslava Haška, Ericha Marii Remarque’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zeppelin, sonary aktywne, teoria kwantowa, sztuczna promieniotwórczość, modernizm, jazz, kultura masowa • wpływ Wielkiej Wojny na kulturę • dlaczego lata 30. nazywano złotą erą zeppelinów • dlaczego jazz zdobył popularność <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zmiany, które zaszły w medycynie w dwudziestoleciu międzywojennym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1927 • postacie: Coco Chanel, Charliego Chaplina, Poli Negri, Greta Garbo, Marleny Dietrich, Charlesa Lindbergha, Borysa Pasternaka, Siergieja Prokofiewa, Dymitra Szostakowicza, Siergieja Rachmaninowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kubizm, ekspresjonizm, futurizm, abstrakcjonizm, konstruktywizm, dadaizm, surrealizm, stolica mody, muzyka symfoniczna • wpływ emancypacji kobiet na zmiany w modzie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany w modzie dwudziestolecia międzywojennego • wymienić nowe kierunki w sztuce dwudziestolecia międzywojennego i ich twórców • wymienić kierunek w architekturze, który dominował 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1937 • postacie: Freda Astaire’a, Johna Logie Bairda, Tamary Łempickiej, Zygmunta Freuda, Igora Strawińskiego, Waltera Gropiusa, Marcela Duchampa, Maxa Ernsta, Gerharta Hauptmanna, Jamesa Joyce’a, Samuela Becketta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bauhaus, „Vogue”, Wembley Cup <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ rozwoju radia i telewizji na przekaz informacji w dwudziestoleciu międzywojennym • opisać wpływ kultury masowej na życie społeczne • wyjaśnić, na czym polegał wpływ nowych technologii – fotografii i filmu – na rozwój sztuki awangardowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Shirley Temple, Clarka Gable’a, Izaaka Babla, Béli Bartóka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazać związek między wydarzeniami z okresu dwudziestolecia międzywojennego a sztuką awangardową tych czasów • porównać sztukę nurtów awangardowych ze sztuką propagandową uprawianą w ZSRS i III Rzeszy • opisać, jak zmienił się krajobraz miast w okresie dwudziestolecia międzywojennego
---	---	--	---	--	--

			<p>w dwudziestoleciu międzywojennym i go scharakteryzować</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przemiany zachodzące w kinematografii w latach 20. i 30. XX w. 		
II Rzeczpospolita					
<p>Odrodzenie się Polski w 1918 r. (rozd. 39)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 11 XI 1918 • postaci: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfantego, Wincentego Witosa • ojców i matki polskiej niepodległości <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Regencyjna, manifest, polskie ośrodki lokalnej władzy, Komitet Narodowy Polski (KNP), powstanie wielkopolskie, rząd koalicyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego • wyjaśnić, dlaczego 11 XI 1918 r. uznano za początek II Rzeczpospolitej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 10 XI 1918, 17 XI 1918, 22 XI 1918 • postaci: Jędrzeja Moraczewskiego, Aleksandry Szczerbińskiej (Piłsudskiej) • kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, Polska Komisja Likwidacyjna, Orleńskie, pierwszy polski centralny ośrodek władzy, Tymczasowy Naczelnik Państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać proces kształtowania się lokalnych ośrodków polskich władz przed 11 XI 1918 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 XI 1918, 7 XI 1918, 27 XII 1918 • postaci: Franciszka Ratajczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Herberta Hoovera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, dwuwładza, Naczelna Rada Ludowa • dlaczego doszło do walk na terenie Galicji Wschodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę poszczególnych ugrupowań politycznych w procesie powstawania polskich władz 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: I 1919 • postaci: Wandy Gertz, Marii Wittek <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Józef Piłsudski uznał, że mimo różnicy poglądów powinien się porozumieć z Romanem Dmowskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel wysłania przez Józefa Piłsudskiego telegramu informującego o powstaniu państwa polskiego do państw ententy • wyjaśnić, jakie korzyści w polityce wewnętrznej i zagranicznej przyniosło objęcie funkcji premiera przez 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odrodzenia się państwa polskiego • omówić rolę Orleńskich w walce o Lwów • omówić, w jaki sposób była kultywowana pamięć o powstańcach wielkopolskich i obrońcach Lwowa w II Rzeczpospolitej

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces powstawania polskich władz centralnych • wyjaśnić, dlaczego w skład rządu Moraczewskiego nie weszli przedstawiciele endecji • przedstawić program reform rządu Jędrzeja Moraczewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wizję Polski opisaną w manifeście Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej • omówić rolę Komitetu Narodowego Polskiego w procesie tworzenia się niepodległego państwa polskiego • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki powstania wielkopolskiego 	<p>Ignacego Jana Paderewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować udział Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu się niepodległego państwa polskiego 	
<p>Kształtowanie się północno-zachodniej i południowej granicy Polski (rozd. 40)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1919, 1920, 1921 • postać: Wojciecha Korfanteo • rezultaty plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu, Górnym Śląsku • przyczyny wybuchu powstań śląskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat wersalski, plebiscyty, Warmia, Mazury, Powiśle, pierwsze powstanie śląskie, strajk, drugie powstanie śląskie, Górny Śląsk, trzecie powstanie śląskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące granic Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1920, VII 1920 • postać: Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pomorze Wschodnie, zaślubiny z morzem • przyczyny różnicy w opiniach Francji i Wielkiej Brytanii na temat przyszłości Górnego Śląska po Wielkiej Wojnie • sytuację społeczno-gospodarczą na Górnym Śląsku • znaczenie Górnego Śląska dla gospodarki polskiej i niemieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stanowisko Francji i Wielkiej Brytanii wobec terenów spornych między 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1919, VIII 1920, III 1921, V–VII 1921 • postać: Stanisława Szeptyckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: komisarz plebiscytowy, komisariaty plebiscytowe, wojska alianckie, rejencja opolska, bitwa o Górę św. Anny, Rada Ligi Narodów, pociągi pancerne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić potencjał militarny powstańców w trakcie pierwszego powstania śląskiego • scharakteryzować rolę wojsk państw ententy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Reginalda Towera, Władysława Grabskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wolne Miasto Gdańsk, Wysoki Komisarz Ligi Narodów, konwencja, Księstwo Cieszyńskie, Rada Ambasadorów, Spisz, Orawa, konferencja w Spa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić prawa przysługujące Polsce i Polakom na terenie Wolnego Miasta Gdańska • przedstawić rolę Wysokich Komisarzy Ligi Narodów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces kształtowania się granic między Polską a Niemcami i Czechosłowacją po Wielkiej Wojnie • ocenić skuteczność działań polskich władz państwowych w sprawie plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku • ocenić wpływ powstań śląskich na przebieg granicy z Niemcami • omówić prawnoustrojową specyfikę Wolnego Miasta Gdańska

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszary, na których postanowieniami traktatu wersalskiego miały się odbyć plebiscyty wymienić przyczyny i konsekwencje trzech powstań śląskich 	<p>Polską i Niemcami na konferencji w Paryżu</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego zorganizowano symboliczne zaślubiny Polski z morzem wyjaśnić, w jakiej sytuacji międzynarodowej znajdowała się Polska, gdy odbywał się plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu omówić rezultat plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu 	<p>w czasie plebiscytu na Górnym Śląsku</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg działań zbrojnych w czasie trzech powstań śląskich przedstawić rolę Wojciecha Korfanteo w działaniach mających na celu przyłączenie do Polski Górnego Śląska omówić wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku i decyzje Rady Ligi Narodów o podziale Górnego Śląska wskazać na mapie przebieg granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku 	<p>w Wolnym Mieście Gdańsku</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Rada Ambasadorów podjęła decyzję o nieprzeprowadzeniu plebiscytu na terenie Śląska Cieszyńskiego i jak ta decyzja wpłynęła na stosunki Polski z Czechosłowacją 	
<p>Walka o wschodnią granicę Polski (rozd. 41)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1920, 1921 postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Rosja bolszewicka, Bitwa Warszawska, pokój ryski, II Rzeczpospolita <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: XI 1918, IV 1920, 13–25 VIII 1920 postacie: Symona Petlury, Georga Curzona, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: linia Dmowskiego, Naczelna Komenda Obrony Lwowa, Ukraińska Republika Ludowa (URL), Zachodnioukraińska Republika Ludowa (ZURL), antyrosyjskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: X 1920, 18 III 1921 postacie: Lucjana Żeligowskiego, Siemiona Budionnego, Michaiła Tuchaczewskiego, Ignacego Skorupki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Armia Ochotnicza, wojna ojczyzniana, ład wersalsko-ryski, „bunt” Żeligowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1922 postacie: Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Maxime’a Weyganda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski, obrona Zadwórza – polskie Termopile, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Czesława Mączyńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować proces formowania wschodniej granicy II Rzeczpospolitej rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Piłsudski dążył do zdobycia Wilna z osobistych pobudek oraz

	<ul style="list-style-type: none"> • omówić koncepcje odbudowy państwa polskiego – inkorporacyjną i federacyjną • omówić postanowienia traktatu ryskiego • wskazać na mapie przebieg granicy wschodniej II Rzeczypospolitej ustalonej na mocy traktatu ryskiego 	<p>przedmurze, wyprawa kijowska, Cud nad Wisłą, linia Curzona</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Bitwa Warszawska została nazwana przez endecję Cudem nad Wisłą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w relacjach polsko-ukraińskich odegrał pakt Piłsudski–Petlura • opisać przebieg wojny polsko-bolszewickiej • wyjaśnić znaczenie wyprawy kijowskiej dla przebiegu wojny polsko-bolszewickiej • wskazać na mapie przebieg tzw. linii Curzona i wyjaśnić, jak została ona wytyczona • wyjaśnić, za jakie zasługi miasto Lwów zostało odznaczone Krzyżem Virtuti Militari 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki „buntu” Żeligowskiego • wyjaśnić, jak postawa księdza Ignacego Skorupki wpłynęła na polskich żołnierzy w czasie bitwy pod Ossowem • wyjaśnić, dlaczego część polskich elit politycznych uważała, że podpisanie traktatu ryskiego było porażką polskiej dyplomacji • wyjaśnić, w jakich okolicznościach do Polski została przyłączona Wileńszczyzna • wyjaśnić, jaki wpływ na relacje polsko-litewskie wywarły działania gen. Lucjana Żeligowskiego 	<p>18 najważniejszych bitew w dziejach świata, „państwo znikąd”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego obrona Zadzórze jest nazywana polskimi Termopilami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski w Białymstoku • scharakteryzować ostateczny przebieg granic II Rzeczypospolitej (stan z 1922 r.) • wymienić państwa, z którymi graniczyła II Rzeczypospolita, i wyjaśnić, z którymi z nich Polska miała przyjazne stosunki 	<p>uzasadnij odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Bitwa Warszawska była jedną z najważniejszych bitew w dziejach Europy, oraz uzasadnić odpowiedź
<p>Kształtowanie się ustroju II Rzeczypospolitej (rozd. 42)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1918, 17 III 1921, 1922 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Gabriela Narutowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Ustawodawczy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 26 I 1919, 20 II 1919 • postać: Stanisława Wojciechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mandat poselski, jednoizbowy sejm, mała konstytucja, Komisja Konstytucyjna, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 9 XII 1922, 16 XII 1922 • postacie: Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: V 1923 • postacie: Zofii Moraczewskiej, Maurycego Zamoyskiego, Eligiusza Niewiadomskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ireny Kosmowskiej, Gabrieli Balickiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować życie parlamentarne II Rzeczypospolitej w pierwszych latach jej istnienia

	<p>Tymczasowy Naczelnik Państwa, ordynacja wyborcza, wybory pięcioprzymiotnikowe: równe, powszechne, tajne, proporcjonalne, bezpośrednie, prawa wyborcze kobiet, Naczelnik Państwa, konstytucja marcowa, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, prezydent, sejm, senat, kadencja, inicjatywa ustawodawcza, projekty ustaw</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić ordynację wyborczą do Sejmu Ustawodawczego • wymienić najważniejsze prawa i obowiązki obywateli II Rzeczypospolitej zapisane w konstytucji marcowej • wymienić organy władzy państwowej w świetle konstytucji marcowej 	<p>Zgromadzenie Narodowe, marszałek Polski, odpowiedzialność parlamentarna, wotum nieufności, zaprzysiężenie, mord polityczny, reforma skarbowa i walutowa, kryzys finansowy</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na jakich zasadach opierał się ustrój II Rzeczypospolitej w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości • wymienić uprawnienia, które przysługiwały Naczelnikowi Państwa • omówić znaczenie małej konstytucji dla ustroju II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Stronnictwo Chrześcijańsko-Narodowe (chadecja), blok polityczny, Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (Chjena), PSL-Piast, PPS, PSL-Wyzwolenie, Związek Proletariatu Miast i Wsi, hiperinflacja • dlaczego Józef Piłsudski nie chciał kandydować na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej • przyczyny ataków politycznych na Gabriela Narutowicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa i Naczelnika Państwa • wyjaśnić, jakie kwestie wywoływały najwięcej sporów w trakcie pracy Komisji Konstytucyjnej • ocenić rezultaty pracy Sejmu Ustawodawczego, uwzględniając problemy, z jakimi musiał się borykać • przedstawić założenia ustrojowe państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pakt lanckoroński, rząd Chjeno-Piasta, rząd fachowców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których został zamordowany pierwszy prezydent Rzeczypospolitej Gabriel Narutowicz • wyjaśnić, jakie czynniki wpłynęły na wybór Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta • wyjaśnić cel zawarcia paktu lanckorońskiego • wyjaśnić, dlaczego rząd Chjeno-Piasta podał się do dymisji • wyjaśnić zadania, które stanęły przed rządem fachowców powołanym w 1924 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • zająć stanowisko w dyskusji: „Kto ponosi odpowiedzialność za zamordowanie pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza?” • scharakteryzować rolę polskich posłanek w sejmie w latach 1919–1924
--	--	--	--	---	--

			<p>polskiego w świetle konstytucji marcowej</p> <ul style="list-style-type: none"> wymenić najważniejsze partie i ugrupowania kandydujące do sejmu w listopadzie 1922 r. i scharakteryzować ich programy 		
Przewrót majowy 1926 r. i rządu sanacji (rozdz. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1926, 1935 postacie: Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfantego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kryzys demokracji parlamentarnej, piłsudczycy, zamach stanu, przewrót majowy, bratobójcza walka, emigracja, konstytucja kwietniowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymenić przyczyny przewrotu majowego wymenić zasady ustrojowe państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: XI 1925, 12–15 V 1926, VIII 1926, 23 IV 1935 postacie: Lucjana Żeligowskiego, Macieja Rataja, Kazimierza Bartła, Edwarda Rydza-Śmigłego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: partyjniactwo, rząd koalicji Chjeno-Piasta, zamaskowana dyktatura, nowela sierpniowa, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych (GISZ), sanacja – nieformalny obóz polityczny, opozycja, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR), pułkownicy, fałszerstwa wyborcze, bezwzględna większość, legalizacja rządów autokratycznych dłaczego PPS poparła przewrót majowy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1930, 12 V 1935 postacie: Józefa Malczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Walerego Sławka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Centrolew, proces brzeski, „cuda nad urną”, wybory brzeskie, brutalizacja życia politycznego, obóz odosobnienia dla więźniów politycznych w Berezie Kartuskiej, cenzura rewolucyjna, odpowiedzialność przed Bogiem i historią, dekompozycja obozu piłsudczyków, reelekcja, obóz belwederski dłaczego Wincenty Witos i Wojciech Korfanty udali się na emigrację 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1936, 1937 postacie: Włodzimierza Zagórskiego, Kazimierza Bagińskiego, Adama Ciołkosza, Hermana Liebermana, Adama Koca <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), Obóz Zjednoczenia Narodowego – tzw. Ozon, Obóz Wielkiej Polski (OWP), Stronnictwo Narodowe (SN), Obóz Narodowo-Radykalny (ONR), delegalizacja, Falanga, Front Morges, Stronnictwo Ludowe (SL), Stronnictwo Pracy (SP), Komunistyczna Partia Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Bronisława Pierackiego, Kazimierza Świtalskiego, Adama Stefana Sapięhy, Bolesława Piaseckiego, Pawła Popiela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kryzys wawelski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że wycofując się z życia politycznego i armii, Piłsudski zyskał większe możliwości krytyki posunięć rządu ocenić postępowanie obozu sanacyjnego w przededniu wyborów brzeskich w świetle norm

	zawarte w konstytucji kwietniowej	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny wycofania się Józefa Piłsudskiego z życia politycznego wyjaśnić, przed jakimi dylematami stawała strona rządowa oraz piłsudczycy w trakcie przewrotu majowego wymienić postanowienia zawarte w noweli sierpniowej scharakteryzować ustrój Rzeczypospolitej w świetle konstytucji kwietniowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu Piłsudski wskazał Ignacego Mościckiego jako kandydata na prezydenta omówić politykę wewnętrzną obozu sanacji po przewrocie majowym wymienić partie, które utworzyły Centrolew wskazać działania sanacji, które podczas wyborów brzeskich świadczyły o autorytarnym charakterze władzy w Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dekompozycję obozu sanacji po śmierci Piłsudskiego omówić proces konsolidacji opozycji w latach 30. XX w. porównać ustrój Polski w świetle konstytucji marcowej i kwietniowej wyjaśnić, dlaczego serce marszałka Piłsudskiego zostało pochowane w Wilnie 	<p>demokratycznego państwa prawa</p> <ul style="list-style-type: none"> zabrać głos w dyskusji: „Józef Piłsudski – wzór cnót patriotycznych, genialny wódz i mąż stanu czy bezwzględny autokrata?”
Polska polityka zagraniczna (rozdz. 44)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1939 postacie: Józefa Piłsudskiego, Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polityka równowagi, polityka równych odległości, pakt o nieagresji z ZSRS, rewizjonistyczne plany Niemiec, polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy, ultimatum, polsko-brytyjski układ 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1932, 1934, 1938 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: jawna deklaracja o przyjaźni, tajny układ polityczny, konwencja wojskowa, składnica broni, placówka wojskowa, strategia defensywna, Zaolzie, „szakal Europy”, traktat w Locarno, gwarancja nienaruszalności granic, parafowanie, wypowiedzenie deklaracji o niestosowaniu przemocy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1921, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „bękart traktatu wersalskiego”, państwo sezonowe, koncepcja międzymorza, dwustronny pakt polityczny i wojskowy, sygnatariusze, zamrożone relacje, umowa o rozstrzygnięciu zatargów granicznych na drodze pokojowej, wojna celna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1928, 1929, 1933, 5 V 1939 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mocarstwowe cele polityki zagranicznej, Liga Morska i Kolonialna, pakt Brianda–Kellogga, protokół Litwinowa, wojna prewencyjna, pakt czterech dłaczego Józef Beck zaprotestował przeciwko paktowi czterech 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Aleksandra Skrzyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego francuska strategia defensywna wobec Niemiec wpływała na stosunki polsko-francuskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić politykę zagraniczną Polski w czasie pełnienia urzędu ministra spraw

	<p>sojuszniczy, „korytarz”, żądania niemieckie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym była polityka równowagi i równych odległości • wymienić żądania niemieckie wobec Polski 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia paktu o nieagresji między Polską a ZSRS • omówić założenia polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • cel koncepcji międzymorza i przyczynę niepowodzenia jej realizacji • dlaczego sytuacja polskiej mniejszości narodowej w Niemczech komplikowała stosunki polsko-niemieckie • przyczynę zmiany postawy Berlina wobec Polski w 1933 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować międzynarodową pozycję Polski po Wielkiej Wojnie • przedstawić znaczenie Rumunii w polityce zagranicznej Polski • wyjaśnić, czym była koncepcja międzymorza • rozstrzygnąć, czy pakt o nieagresji z 1932 r. i deklaracja o niestosowaniu przemocy z 1934 r. były realizacją polityki równowagi i równych odległości, oraz uzasadnić odpowiedź • omówić politykę zagraniczną Polski wobec sąsiadów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrazem jakich polskich ambicji politycznych było powstanie Ligi Morskiej i Kolonialnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cele Ligi Morskiej i Kolonialnej • omówić działania polskiej dyplomacji w dwudziestoleciu międzywojennym mające na celu utrzymanie pokoju w Europie • ocenić, czy wystąpienie Józefa Becka w sejmie 5 V 1939 r. było sukcesem czy porażką jego działań dyplomatycznych • przedstawić główne sojusze polityczne II Rzeczypospolitej • ocenić decyzję polskiego rządu o zajęciu Zaolzia w 1938 r. 	<p>zagranicznych przez Aleksandra Skrzyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę zagraniczną w dwudziestoleciu międzywojennym, wskazując jej sukcesy i porażki • przedstawić relacje polsko-francuskie w dwudziestoleciu międzywojennym
--	---	---	---	--	--

<p>Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej (rozdz. 45)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1937–1939 • postaci: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: port w Gdyni, reforma skarbową, reforma walutowa, złoty polski, marka polska, hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy (COP), widły rzek Wisły i Sanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego budowa portu w Gdyni była dla Polski koniecznością • wymienić główne działania i decyzje gospodarcze Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1928 • postać: Tadeusza Wendy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polska A, Polska B, oceaniczna linia pasażerska, , tabor kolejowy, Polskie Koleje Państwowe, Polskie Linie Lotnicze LOT, wojna celna z Niemcami, ogólnoświatowy kryzys gospodarczy, bezrobocie, zadłużenie państwa, zapomogi, 4-letni plan inwestycyjny, mniejszości narodowe, państwo wielonarodowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny lokalizacji COP • wyjaśnić, dlaczego umownie kraj dzielono na Polskę A i Polskę B oraz wskazać granicę między tymi strefami • wyjaśnić, dlaczego sejm przyznał nadzwyczajne uprawnienia rządowi kierowanemu przez Władysława Grabskiego • wymienić problemy gospodarcze i społeczne, które były spuścizną zaborów i rezultatem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1926–1933 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magistrala węglowa, zrównoważenie budżetu, stabilność waluty, zacofanie kultury rolnej, przeludnienie wsi, struktura zatrudnienia, urbanizacja, syjoniści, nastroje antysemickie, deflacja, strajk chłopski, lukstordeda, głód ziemi, reforma rolna, Polonia <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego w ramach COP rozwijano przemysł zbrojeniowy • dlaczego wielki kryzys gospodarczy trwał w Polsce dłużej niż w Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zasady reformy rolnej z 1925 r. • omówić przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce • opisać działania państwa służące walce z wielkim kryzysem gospodarczym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1925 • postaci: Tadeusza Hołównki, Bronisława Pierackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: operacja polska NKWD, getto ławkowe, <i>numerus clausus</i>, Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), pacyfikację ukraińskich wsi, 15-letni plan rozbudowy Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić etapy planu 15-letniego • omówić strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej • opisać pozycję mniejszości narodowych w społeczeństwie polskim na przykładzie Żydów i Ukraińców • omówić reformy i inwestycje gospodarcze podejmowane przez państwo polskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Andrzeja Szeptyckiego, Stanisława Szeptyckiego, Henryka Józewskiego, Wasyla Mudrego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Bund, jidysz, asymilacja, polonizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne problemy gospodarcze Polski w latach 1918–1939 • rozstrzygnąć, czy słusznie złoty polski uznano za jedną z najbardziej stabilnych walut międzywojennej Europy oraz odpowiedź uzasadnić • przedstawić na przykładzie rodziny Szeptyckich skomplikowaną sytuację rodów wielowyznaniowych • ocenić politykę gospodarczą i społeczną władz II Rzeczypospolitej
---	---	---	---	--	---

		<p>Wielkiej Wojny oraz wojny z bolszewikami</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój transportu w II Rzeczypospolitej, • scharakteryzować strukturę społeczną II Rzeczypospolitej • wskazać na mapie obszar COP 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić gałęzie przemysłu rozwijane w II Rzeczypospolitej po 1935 r. oraz ośrodki przemysłowe powstałe w jej granicach • wskazać na mapie ośrodki gospodarcze i inwestycje powstałe na obszarze obszar COP 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić zróżnicowanie poziomu urbanizacji na obszarze Polski i omówić jego przyczyny • wyjaśnić, jakie znaczenie dla polskiej gospodarki miały działania Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację społeczności żydowskiej w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym
<p>Nauka i kultura II Rzeczypospolitej (rozd. 46)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1924 • postaci: Władysława Stanisława Reymonta, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Stefana Żeromskiego, Marii Dąbrowskiej, Marii Kuncewiczowej, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima, Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza, Czesława Miłosza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Bolesława Leśmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obowiązkowa bezpłatna szkoła powszechna, Literacka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1932 • postaci: Janusza Jędrzejewicza, Stefana Banacha, Mariana Rejewskiego, Henryka Żygalskiego, Jerzego Różyckiego, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Kazimierzy Iłakowiczówny, Zuzanny Ginczanki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: analfabetyzm, reforma jędrzejewiczowska, trójstopniowość nauczania, lwowska szkoła matematyczna, kryptolog, Enigma • rozumie przyczyny zróżnicowania poziomu analfabetyzmu w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928, 1932 • postaci: Marii Skłodowskiej-Curie, Rudolfa Weigla, Tadeusza Makowskiego, Jan Cybisa, Władysława Strzemińskiego, Henryka Stażewskiego, Władysława Waliszewskiego, Mariana Bohusza-Szyszki, Mai Berezowskiej, Franciszka Xawerego Dunikowskiego, Melchiora Wańkowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tyfus plamisty, Akademia Górnicza, Szkoła Główna Handlowa, Szkoła 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1927, 1935 • postaci: Stanisława Pignonia, Władysława Konopczyńskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarakiewicza, Grażyny Bacewicz <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: modernizm, pianistyczne konkursy chopinowskie, konkursy skrzypcowe im. Henryka Wieniawskiego, wieżowiec Prudential, Instytut Radowy w Warszawie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel organizowania międzynarodowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Józefa Klotza, Hugona Steinhausa, Stanisława Mazura, Stanisława Ulama, Zygmunta Waliszewskiego, Emila Zegadłowicza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Leona Chwistka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poziom alfabetyzacji polskiego społeczeństwa w dwudziestoleciu międzywojennym • scharakteryzować system edukacji w Polsce w latach 1918–1939

	<p>Nagroda Nobla, Skamander</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w literaturze polskiej dwudziestolecia międzywojennego i jej reprezentantów 	<p>dwudziestolecia międzywojennego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić reformę jędrzejewiczowską • wymienić twórców lwowskiej szkoły matematycznej • wyjaśnić, na czym polegało najważniejsze osiągnięcie polskich kryptologów 	<p>Główna Gospodarstwa Wiejskiego, kubizm, kapiści, koloryzm, ekspresjonizm, malarstwo abstrakcyjne</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uczelnie wyższe w II Rzeczpospolitej • omówić osiągnięcia medyczne Rudolfa Weigla • wymienić kierunki w sztuce polskiej okresu dwudziestolecia międzywojennego i ich przedstawicieli 	<p>konkursów pianistycznych i skrzypcowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady polskiego modernizmu w architekturze • wyjaśnić, jaki wkład w otwarcie Instytutu Radowego w Warszawie miała Maria Skłodowska-Curie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel tworzenia szkół dwujęzycznych • przedstawić wpływ mniejszości narodowych na rozwój polskiej kultury
--	--	--	--	--	---